Heemkring Okegem
Idevoordelaan 27, 9400 Okegem
Afgiftekantoor Ninove

bpost
PB-PP
BELGIE(N) - BELGIQUE

MEDEDELINGEN

HEEMKRING OKEGEM 2016 | JRG. 41 | NR. 3 & 4

Foto boven © Joris Van Saene (Archief Stichting Maurits Van Saene) – foto onder © Johan Allard

Inhoud

Ereleden werkjaar 2016....2
Okegemse oud-strijders van de Eerste Wereldoorlog - deel 4....3
De dooibareel: een (bijna) vergeten bezienswaardigheid....11
Joos Jozef Haelterman....13
Alfons Spitaels, de laatste champetter van Okegem....23
Schoven en hooi 'tassen' op 'het schelft'....25
De bizarre dood van soldaat Louis Steylemans....28
Dorpskroniek....29
Okegem behoort tot één parochie Ninove....29
Renovatiewerken en nieuwbouw school....30
Uitgelezen....32
Uit de oude schoenendoos....34

Bestuursleden

Van Isterdael Herman (*voorzitter)* | Idevoordelaan 27, 9400 Okegem | herman.van.isterdael@telenet.be

Praet Patrick (*secretaris*) | Kievitlaan 25, 9400 Ninove | praet.patrick@scarlet.be

Van der Speeten Jozef | Residentie Tobias, Kasteelstraat 43, 9470 Denderleeuw

De Deyn Godelieve | Kouterbaan 34, 9400 Okegem

Brantegem Herman | Hazeleerstraat 24, 9400 Okegem

De Smedt Willy | Hazeleerstraat 17, 9400 Okegem

Allard Johan (*Webmaster)* | Hazeleerstraat 22, 9400 Okegem | info@heemkringokegem.be

Colofon

► Een jaarabonnement op Mededelingen Heemkring Okegem kost € 4. Erelid wordt men vanaf € 6.
► Rekeningnummer: BE46 8508 1934 3436
► Bezoek: www.heemkringokegem.be
► Volg ons: Heemkring Okegem op Facebook
► E-mail: info@heemkringokegem.be
► Redactie: Patrick Praet
► Lay-Out: Johan Allard
► Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikel.
► V.U.: Van Isterdael Herman, Idevoordelaan 27 9400 Okegem

► De Mededelingen kwamen tot stand met de steun van de Vlaamse overheid, de Erfgoedcel Denderland en de Stad Ninove.

Voorpagina

De voormalige infirmerie en gastenhuis van de Ninoofse premonstratenzerabdij en het Okegemse Hof te Hazeleer speelden een belangrijke rol in het leven van Joos Jozef Haelterman. Zie het artikel van JAAK PEERSMAN vanaf pagina 13.

Ereleden werkjaar 2016

Het bestuur van de heemkring dankt van harte en in het bijzonder de leden die ons financieel steunden in onze werking.

Lijst afgesloten op 22 november 2016

Timmermans Paul	Gent
Van der Perre Christiane	Okegem
Van Snick Gilbert - De Bodt	Okegem
Pycke Jeannine	Okegem
Vernaillen Rita	Ninove
Van Snick Roger	Meerbeke
Baeyens Odilon	De Pinte
De Roeck Rudy	Roosdaal
Sonck Steven	Gooik
Van Eeckhout Willy - Rooms	Koksijde
Vernaillen Dirk - Vanantw erpen	Nazareth
Vernaillen Joris	Okegem
De Dier Marc - De Paepe	Idegem
Van Isterdael Jan	Okegem
Beeckman Maria	Okegem
Boriau Albert	Okegem
Buydens Herman	Okegem
Buydens Lutgarde	Okegem
De Clus Jacques	Okegem
De Deyn Jan - Van Yper	Rupelmonde
De Dobbeleer André	Okegem
De Kimpe Willy	Okegem
De Ridder Marcel	Denderleeuw
De Roeck Frieda	Dw orp
D'Hoe Magda	Okegem
Geeroms Wilfried	Okegem
Gies Jan	Brugge
Herssens Oscar - Clement	Ninove
Meert Lieven	Ninove
Ronsijn Paul	Okegem
Strubbe Neron - Hellinckx	Ninove
Van de Perre Alma	Okegem
Van den Borre Marc	Gent
Van den Broeck Freddy	Okegem
Van der Perre Georges	Sint-Agatha-Rode
Van Eeckhout Freddy - Vernaillen	Okegem
Van Laeren Maria	Jette
Van Snick Etienne - Ooghe	Ninove
Vercruysse J. - Duerinck	Okegem
Vernaillen Etienne	Okegem
Vernaillen Herman - Gies	Affligem
Vernaillen Walter - Bourgeois	Okegem
Wittenberg Greta	Drongen-Gent
Servranckx Luc - Van Isterdael	Okegem
Van Isterdael Walter - Mottar	Roosdaal
Vernaillen - Barbé Maria	Ninove
Van Nieuw enhove Bernard - Schoon	Ninove
Ardans Jan	Okegem
Baeyens Eddy	Ninove
Becqué Georges	Okegem
Callebaut Alfons	Denderhoutem
Cieters Chris	Okegem
Cobbaert William	Geraardsbergen
Couck - Van der Straeten Simonne	Okegem
De Brabanter Vera	Okegem
De Bruyn Florent	Denderleeuw
De Bruyn Omer	Aalst
De Coster Paul	Ninove
De Deyn Godelieve	Okegem
De Kegel Jan	Okegem
Delagey Godelieve	Okegem
De Leeuw Jean	Okegem
De Mecheleer - De Roeck Lydia	Denderleeuw
De Raedt William	Brussel
De Roeck Hugo	Lennik
De Roeck Wilfried	De Pinte
De Roose Marcel	Ninove
De Saeger Christiane	Okegem
Eylenbosch Leonard - Wauters	Okegem
Fonteyn-Broeckaert	Herzele
Gies Etienne - Baeyens	Ternat
Gies Jozef	Denderleeuw
Gies Lutgarde	Dilbeek
Goubert Marc	Okegem
Grijseels Roger	Ninove
Helpers Gilbert	Okegem
Helpers Jozef - De Weghe	Denderleeuw
Hitchinson Herman - Van Houtem	Ninove
Impens Geert - Hendrickx	Okegem
Jacobs- Van Isveldt	Ninove
Janssens Roger	Ukkel, Brussel
Kestens Bart	Okegem
Keymeulen Eduard	Okegem
Laverze-Van Eeckhout	Okegem
Maesschalck Dirk - De Brabanter	Okegem
Meert Freddy - De Clerck	Okegem
Minner Ronny	Okegem
Moens Wilfried - Baeyens	Iddergem
Nevens-Straetmans	De Haan
Pauw els Pierre -De Smet	Aspelare
Raes André	Outer-Lebeke
Renders Jurgen	Liederkerke
Schockaert Pierre - Van Isterdael	Denderleeuw
Schoonjans-Van Isterdael	Roosdaal
Servranckx André - Stammeleer	Okegem
Servranckx Bart - Delahey	Tollembeek
Spitaels Marie-Paule	Okegem
Van Brempt Hilda	Ninove
Van Cauteren Marc	Okegem
Van den Borre - De Rycke	Destelbergen
Van den Houw e Luc - Van Isterdael	Ninove
Van den Spiegel - Van Damme Yolande	Okegem
Van de Perre Rudolf	Affligem
Van der Donck Joseph - Bloem	Ninove
Van der Elst Gunther	Okegem
Van der Perre Marc - Breugelmans	Hove
Van der Speeten Godelieve	Okegem
Van der Speeten Maria Rosa	Itterbeek
Van der Weeën Lena	Okegem
Vande Winkel Georges	Denderw indeke
Van Eeckhout Roger - Ronsyn	Ninove
Van Herrew eghen Herman	Roosdaal
Van Isterdael Frank	Okegem
Van Isterdael Luc	Okegem
Van Tricht Herman - Van Kerkhove	Okegem
Veirman Arthur - Vanderdonck	Okegem
Vernaillen - Coppens	Ninove
Vernaillen - Servranckx Denise	Okegem
Vernaillen - Van den Spiegel Greta	Okegem
Vernaillen Bart	Okegem
Vernaillen Danny - Vernaillen	Okegem
Vernaillen Joost - Van de Perre	Denderleeuw
Vernaillen Paul	Okegem
Vernaillen Philippe	Okegem
Vijverman Christoph	Okegem
Wauters Marcel - Huyck	Dendermonde
Wellekens Dirk	Denderleeuw

Okegemse oud-strijders van de Eerste Wereldoorlog - deel 4

HERMAN BRANTEGEM & PIERRE PAUWELS

We besluiten onze reeks over de oud-strijders van de Eerste Wereldoorlog met het vervolg op de lijst van de soldaten die geboren zijn te Okegem, of geboren zijn in een andere gemeente maar in Okegem woonden. Hiertoe behoorden ook de soldaten die naar een andere gemeente zijn uitgeweken.

Baeyens Petrus (1886-1948)

Petrus werd geboren te Okegem in de Kattestraat als zevende uit een gezin van tien kinderen. Vader Amandus was arbeider en gehuwd met Joanna Catharina Diependael, een meid-arbeidster uit Teralfene. De familie woonde in de Beekstraat en later in de Kattestraat.

Petrus was soldaat-milicien in 1906 (stamnr. 2793) bij de Hulpgenietroepen (C.T.6.D.A.). Volgens zijn militair dossier was Petrus 1,67 m. groot, hij had een ovaal gezicht met grijze ogen, een kleine mond, een ronde kin en donkerbruin haar.

Petrus werd als dienstplichtige opgeroepen van 1 augustus 1914 tot 31 januari 1919. Hij was in totaal 51 maanden aan het front. Petrus was op 9 juli 1915 tijdens zijn dienst in Zuidkote (Noord-Frankrijk) per fiets aangereden door een auto waardoor zijn rechterbil was gebroken. Van 25 tot 27 oktober 1915 werd hij opgenomen in het militair hospitaal 'Amb. Lamarche' in Calais. Nadien werd hij achtereenvolgens overgebracht naar Rouen en Honfleur waar hij bleef tot 23 december 1915.

Petrus behaalde acht frontstrepen en verschillende eretekens zoals het Oorlogskruis met Palm, het Gedenkteken der Zegepraal, en de Herinneringsmedaille van de Oorlog 1914-1918. Na de oorlog ging Petrus in Teralfene wonen waar hij huwde met zijn schoonzuster Catharina Diependael die reeds twee kinderen had. Petrus overleed te Teralfene op 61-jarige leeftijd op 27 september 1948. Zijn vrouw Catharina overleed eveneens te Teralfene op 68-jarige leeftijd op 27 oktober 1941.

Cosyns Petrus (1893-1935)

Petrus werd geboren te Okegem in de wijk Eversem op 18 juli 1893. Vader Karel Lodewijk was een landbouwer die gehuwd was met Maria Adelina De Schrijver, handschoenmaakster eveneens uit Okegem.

Petrus was soldaat-milicien in 1913 (stamnr. 5176) bij het 18de Linieregiment I.V/2. Hij werd gemobiliseerd op 1 augustus 1914 en bleef tot 31 januari 1919 bij het 8ste Linieregiment. Op 24 augustus 1914 werd hij in Bioul (provincie Namen) samen met zijn compagnie krijgsgevangen genomen. Zijn kapitein op dat ogenblik was Ridder de Montaine. Petrus werd weggevoerd naar het kamp Soltau in Duitsland. We vinden hem nadien achtereenvolgens terug in de krijgsgevangenkampen van Friedrichsfeld (vanaf 11 maart 1916) en Dulmen (vanaf 7 juni 1916). Petrus werd gerepatrieerd op 2 december 1919. Hij was in totaal 49 maanden krijgsgevangen. Op 27 januari 1919 werd hij opgenomen in het C.T.A.M. (*Compagnie de Transport d'Artillerie de Marin*) in Gent. Op 21 augustus 1919 ging hij in onbepaald verlof.

Na de oorlog huwde hij op 29-jarige leeftijd op 4 augustus 1922 te Okegem met Maria Triest, een 21-jarige handschoenmaakster uit Eversem. Het gezin ging wonen in de Kattestraat.

Dat Gods wil geschiede... Job.

†

ZALIG AANDENKEN
VAN
PETRUS COSYNS
ECHTGENOOT VAN
MARIA TRIEST
Oud-strijder in den wereldoorlog

geboren te Okegem den 18 Juli 1893
en aldaar godvruchtig overleden
den 26 Juli 1935,
voorzien van de Rechten onzer Moeder de H. Kerk

De overledene is bezweken aan de droevige gevolgen van den oorlog. Aangetast door eene ongeneesbare kwaal, heeft hij met eene kristelijke verduldigheid droeve jaren beleefd.

Onze liefde, eer en dank aan hem, daar hij niet aarzelde zijn leven ten beste te geven voor de vrijheid van 't Vaderland en onze redding. Schenk, o goede God, aan onzen duurbaren overledene de eeuwige rust.

Beminde echtgenoote, ik zal u indachtig blijven voor uwe teedere zorgen bijzonderlijk gedurende mijne droevige ziekte mij toegediend; mag ik nu nog iets vragen? Bid voor mij en draag zorg voor ons lief kindeken.

Akten van Geloof, Hoop en Liefde.
300 dagen afl.

De plechtige lijkdienst en begrafenis hebben plaats gehad in de parochiale kerk van Okegem, op Maandag 29 Juli, te 9 ure.

► **Cosyns Petrus** HEEMKRING OKEGEM

Petrus overleed op 26 juli 1935 op 42-jarige leeftijd in zijn woning in de Kattestraat. Maria huwde een tweede maal te Okegem op 3 september 1937 met Petrus Schenck, een machinist uit Ossendrecht (Nederland). Maria overleed op 4 mei 1980 op 79-jarige leeftijd in haar woning in de Burchtstraat te Ninove. Haar tweede man overleed drie jaar later in dezelfde woning.

De Vos Omer Benediktus (1894-?)

Omer werd op 10 april 1894 geboren op het Dorp te Okegem ,als derde uit een gezin van zeven kinderen. Vader Francis Camilius was een boomsnoeier uit Okegem die in Pamel gehuwd was met Maria Christina De Duffeleer, een 25-jarige huishoudster en handschoenmaakster. De familie De Vos-De Duffeleer woonde te Okegem (achtereenvolgens in de Kattestraat, op het Dorp en in Eversem).

Omer was soldaat-milicien in 1914 bij het 1ste Linieregiment (stamnr. 61035). Volgens zijn militair dossier was hij 1,69 m. groot, hij had een rond gezicht met blauwe ogen, een kleine neus, een mond met dunne lippen, een hoekige kin en bruin haar.

Omer was in dienst op 24 september 1914 tot 31 januari 1919. Hij was in totaal 46 maanden aan het front, en 6 maanden en 9 dagen erachter. Op 24 september 1914 ging hij in dienst bij het Opleidingscentrum (C.I.) in Kontich (Antwerpen). Tot de lente van 1915 zijn we zijn spoor bijster, maar op 24 april 1915 duikt hij op aan het front waar hij blijft tot het einde van de oorlog. Omer nam er het zijne van in het leger; als we zijn strafblad mogen geloven nam hij het niet te nauw met het reglement. Hij ging in onbepaald verlof op 9 september 1919.

Omer behaalde zes frontstrepen en verschillende eretekens zoals het Oorlogskruis met Palm, de Overwinnings- en Herinneringsmedaille, Ridder in de Orde van Leopold II met Zwaarden, en Ridder in de Kroonorde met Zwaarden. Hij was ook Vuurkruiser (Vuurkaart nr.13091). Omer verhuisde na de oorlog naar de Salvatorstraat en de Biestraat in Gent. In 1954 woonde hij in de Kerkhamstraat te Destelbergen.

Allombert Leon (1882-1943)

Leon werd op 12 juni 1882 in Bourg (Frankrijk) geboren, hij huwde met Louise Eugenie Chapuis. Als kantwerker is hij in Okegem terecht gekomen. Dit leiden we af uit een interview met Achiel Pauwels in 2008. Achiel die in de jaren 1930 in de kantfabriek in de Fonteinstraat werkte, zei dat een zekere familie Lambert uit Frankrijk machines leverde en zich daarom in Okegem in de Fonteinstraat vestigde. Achiel zal waarschijnlijk de familie Allombert bedoeld hebben.

Op het doodsprentje van Leon staat vermeld dat hij oud-strijder van 1914-18 was. Aangezien we geen militair dossier van hem vonden, bevestigt dit de hypothese dat hij voor het Franse leger heeft gevochten. Leon overleed te Okegem op 3 maart 1943.

Het is een heilig en zalig gedacht voor de overledenen te bidden. Mach.

BID VOOR † DE ZIEL

van Mijnheer

LEON ALLOMBERT,

echtgenoot van Mevrouw

Louise-Eugenie Chapuis,

geboren te Bourg (Frankrijk), den 22 Juni 1882 en overleden te Okegem, den 3 Maart 1943.

Versterkt door de H.H. Sacramenten der stervenden.

Oud-strijder van den oorlog 1914-1918.

Och Heer, hoe zwaar is 't offer dat Ge ons vraagt? Ons hart breekt bij zijn heengaan en toch door onze tranen heen blikken we vol geloof en volledige onderwerping naar U op en bidden we: Uw wil geschiede en niet de onze.

Met duizende jonge mannen trok hij naar de slijkerige, koude loopgrachten. Daar deed hij stil en eenvoudig zijn plicht jegens God en Vaderland. Het onbeschrijfelijk leed van zijn makkers hielp hij verzachten. De volmaakte liefde beoefende hij, want hij was bereid zijn leven te geven voor zijn broeders.

Lieve Echtgenoote, beminde Kinderen, wij konden nog zoo veel jaren samen gelukkig zijn, maar God heeft het anders gewild: zijn heilige Wil geschiede. Troost U door de vaste overtuiging dat wij elkaar eens weder zien in het groote Vaderhuis. Gedenk mij veel in uwe godvruchtige gebeden.

H. Hart van Jezus, ik betrouw op U. 300 d. afl.

Druk. R. De Boeck-Rogier, Zandbergen

▶ **Allombert Leon** HEEMKRING OKEGEM

Een zoon Pierre Lucien (° Lyon, 20 augustus 1912) was eveneens als kantwerker in de Fonteinstraat gehuisvest. Hij was gehuwd met Ivonne René Parant (° Hoei, 14 november 1918) waarmee hij vier kinderen kreeg.

Montens Olivier Joseph (1885-1971)

Olivier werd geboren te Denderwindeke op 13 november 1885. Vader Jacobus was er landbouwer en gehuwd met Hortentia De Clerck.

Olivier was soldaat-milicien in 1905 bij het 8ste Artillerieregiment (stamnr. 1723). Olivier was 'soldaat 2de klas Vrijwilliger' voor de duur van de oorlog. Bij zijn aanwerving woonde Olivier in de Kattestraat in Okegem. Als vrijwilliger slaagde hij er in om via Nederland en Engeland naar Frankrijk te trekken om er zich als soldaat aan te geven. Omer ging onder de wapens op 1 juni 1915 in het kamp van Auvours (Sarthe). Op 1 september 1915 ging hij over naar het Centrum van de Artillerie in Eu (Seine-Maritime) en op 1 mei 1916 ging hij over naar het 8ste Artillerieregiment te Paard. Op 24 november 1918 vinden we hem terug bij de 'Spoorwegcompagnie'

(*Subsistance Groupe V.T.*).

Olivier behaalde verschillende frontstrepen en eretekens. Na de oorlog verhuisde hij naar de Okegemstraat (Okegembaan) in Ninove. Hij oefende toen het beroep uit van spoorwegman. Op 14 februari 1919 huwde hij op 33-jarige leeftijd met Maria Rachel Buyl, een 24-jarige handschoenmaakster uit de Beekstraat in Okegem. Kort nadien wettigden zij een kind van het mannelijk geslacht, geboren te Okegem op 19 mei 1913 onder de naam Ludovicus Buyl. Op 22 juni 1920 werd een tweede kind Hubert Montens geboren in de Kattestraat. Een derde kind Louise wordt geboren op 30 januari 1923 te Ninove. Maria Rachel Buyl overleed op 30 november 1930 te Ninove op 36-jarige leeftijd in haar woning in de Okegemstraat, amper 20 dagen na de geboorte van haar vierde kind (Lena Adeline, ° Ninove 10 november 1930).

Olivier verhuisde in 1963 naar Liedekerke waar hij op 23 november 1971 overleed.

De Roeck Franciscus Arthur (1893-1964)

Arthur werd op 17 mei 1893 geboren in de Beekstraat te Okegem. Zijn vader Petrus was een smid die gehuwd was met Clotildia Maria Theresia Cobbaert, een naaister uit Pamel.

Arthur was soldaat-milicien in 1913 bij de Hulpgenietroepen (C.T/2D.A, stamnr. 4766). Hij werd gemobiliseerd van 1 augustus 1914 tot 31 januari 1919. In totaal was hij 54 maanden in dienst. Op 1 augustus 1914 vinden we hem bij het 6de Artillerieregiment en van november 1915 tot mei 1916 is hij bij het 6de Bataljon Luchtafweer. Op 1 juli 1917 was hij bij het '5de Batterie Depot' (de betekenis hiervan konden we niet achterhalen) en op 29 november 1918 bij de E.H.P. (*Equipage Hippomobile de Ponts*). Vanaf 30 september 1919 werd hij in onbepaald verlof gestuurd.

Arthur behaalde acht frontstrepen en verschillende eretekens zoals het IJzerkruis, het Oorlogskruis met Palm, het Kruis in de Leopoldsorde als Groot-invalide, Ridder in de Leopoldsorde met Zwaarden, Ridder in de Kroonorde met Zwaarden, en de Overwinning- en Herinneringsmedaille. Arthur was Vuurkruiser met Vuurkaart D/4330.

Na de oorlog in 1921 huwde hij met Francisca Vreyssen, een huishoudster waarmee hij zich in de Ridderstraat te Antwerpen vestigde. In 1945 verhuisde hij naar de Boterlaan in Deurne Zuid en in 1959 woonde hij in de Alois De Laetstraat in Antwerpen. Hij overleed er in 1964, zijn echtgenote overleed in 1973.

We vermelden nog dat zijn oudste zus Eugenie (geboren in Pamel) Zuster werd bij de H.H. Harten te Ninove.

Cornelis Petrus Ghislenus (1895-1967)

Ghislain werd geboren in de Fonteinstraat te Okegem op 6 oktober 1895. Vader Arthur was landbouwer en wagenmaker, gehuwd met Maria Elisabeth Van de Perre, een handschoenmaakster uit Okegem. Ghislain was de oudste broer van veldwachter Frans Cornelis.

Ghislain werd in 1915 door de bijzondere lichting (*Contingent Special*) ingedeeld bij het 10de Linieregiment (stamnr. 110/62906). Hij was in dienst van 23 juli 1915 tot 31 januari 1919. In totaal was hij 33 maanden aan het front, en 9 maanden en 10 dagen erachter. In het 10de Linieregiment kwam hij terecht bij de 4de Compagnie Mitrailleurs. Op 14 oktober 1918 kwetste hij zich bij de gevechten in de Kruisstraat bij de herovering van Kortemark. Hij verbleef in het hospitaal H.E.A. (*Hôpital d'Evacuation Armée*) tot 13 februari 1919. Na zijn ontslag in het hospitaal ging hij op 15 mei 1919 naar de 'Batterij Spoorwegen'. Op 14 oktober 1919 werd hij in onbepaald verlof gestuurd.

Ghislain behaalde vier frontstrepen, één kwetsuurstreep en verschillende eretekens zoals de Overwinnings- en Herinneringsmedaille, en het Oorlogskruis met Bronzen Leeuw. Hij was ook Vuurkruiser met Vuurkaart C/6063.

Na de oorlog ging hij werken bij de Belgische spoorwegen. Hij huwde met Yvonne Van Dystadt die hij had leren kennen in Parijs en waarmee hij een dochter had. Hij ging nadien een tweede huwelijk aan met Simonne Sanders. De familie Cornelis woonde in 1937 in Laken in de Arme Klarenstraat. Ghislain overleed op 71-jarige leeftijd op 2 februari 1967 te Gent.

De Moortel Petrus Josephus (Pierre) (1886-?)

Pierre werd geboren te Pamel op 26 december 1886. Vader Franciscus was voddenkoopman en gehuwd met Maria Seghers, een handschoenmaakster uit Pamel. Het gezin woonde dat op de Zavelberg te Pamel woonde, kreeg negen kinderen.

Pierre huwde op 23-jarige leeftijd op 9 december 1910 te Pamel met Emma Seghers, een 19-jarige huishoudster. In 1911 en 1913 werden twee kinderen geboren te Pamel. Op 2 maart 1914 verhuisde het gezin naar Okegem in de Kattestraat. Op 30 december 1914 werd een derde kind Angelina te Okegem geboren. Bij de geboorte was de vader afwezig.

Pierre werd soldaat-milicien V.A.P. (*volontaire avec prime*) in 1903 bij het 2de Regiment Jagers te voet. Hij werd opnieuw onder de wapens geroepen op 1 augustus 1914. Tot 31 januari 1919 bleef hij bij zijn oorspronkelijk Jagersregiment (Vestingregiment). Op 12 februari 1915 vinden we hem bij de 20ste Werkcompagnie te Vinkem, en op 15 augustus 1915 bij de hulpgenietroepen C.T.A.G. (*Corps des Troupes Auxiliaires du Genie*) in Beveren en Oostvleteren. Op

6 september 1916 was hij in dienst in de Militaire Bakkerij te Bourbourg (Departement du Nord) en Jabbeke. Wegens een desertie tijdens de oorlog kreeg hij wel zes maanden 'boetekamp'. Pierre behaalde acht frontstrepen en enkele eretekens.

Bourgeois Josephus Franciscus (1891-?)

Jozef werd geboren te Okegem in de Kouterbaan op 7 oktober 1891 als derde kind uit een gezin van zes kinderen. Vader Karel Lodewijk was een landbouwer uit Okegem en gehuwd met Maria Christina Van Vaerenberg, een huishoudster uit Okegem. Het gezin woonde in de Kouterbaan en had met Albertus, Jozef en Gustaaf nog drie kinderen onder de wapens tijdens de 'Groote Oorlog'.

Jozef was spoorwegwerkman en huwde op 17 mei 1911 met Zoé Van den Berghe uit Ninove. Zoé baarde op 7 december 1909 een natuurlijke zoon (Cyrillus Joseph Van den Berghe) in de woning van Felix Omer Marie Moons te Okegem. Het kind werd gewettigd door het huwelijk.

Jozef behoorde tot de speciale lichting van 1917 (stamnr. 1636) en kwam terecht bij het 14de Artillerieregiment. Volgens zijn militair dossier was Jozef 1,71 m. groot, hij had een gekleurd aangezicht met een groot voorhoofd en blauwe ogen, een rechte neus, een normale mond met dikke lippen, een ronde kin en blonde haren. Hij werd op 26 januari 1917 gerekruteerd in Parijs voor het *Contingent Special*. Hij was in actieve dienst van 1 februari 1917 tot 31 januari 1919. Op 20 augustus 1917 vinden we hem bij het 9de Artillerieregiment dat op 7 december 1917 aan het front actief was. Op 12 december 1917 verhuisde hij naar het 2de Artillerieregiment en op 1 februari 1918 naar het 14de Artillerieregiment. Hij was in totaal 17 maanden en 12 dagen aan het front, en 6 maanden en 19 dagen erachter.

Jozef behaalde één frontstreep en als ereteken de Overwinnings- en Herinneringsmedaille.

Bourgeois Albertus (1889-1933)

Albertus werd geboren te Okegem op 2 juli 1889 en was de oudste broer van Jozef en Gustaaf. Hij huwde op 20-jarige leeftijd op 13 augustus 1909 te Meerbeke met Justina Maria Bisback, een 19-jarige fabriekswerkster geboren op 3 maart 1890 te Heldergem.

Van Albertus vonden we geen militair dossier. We weten wel dat hij oud-strijder was tijdens de oorlog en dat hij in juni 1915 krijgsgevangen was in Duitsland (Kassel-Wehleiden en Rheinbach).

Albertus overleed op 43-jarige leeftijd op 3 januari 1933 te Ailly-sur-Somme in Frankrijk. Zijn weduwe huwde later te Ninove op 21 mei 1938 met Ludovicus Vermeulen, een accordeonist.

Bourgeois Gustaaf (1896-?)

Gustaaf, de jongste broer van Albertus en Jozef, werd op 2 oktober 1896 in de Kouterbaan te Okegem geboren. Hij behoorde tot de speciale lichting van 1915 (stamnr. 62903) en kwam zo terecht bij het 10de Linieregiment. Volgens zijn militair dossier was hij 1,71 m groot, hij had een ovaal blozend gezicht met grijze ogen, een rechte neus, een normale mond en dunne lippen, een ronde kin en bruine haren.

Gustaaf werd op 23 juli 1915 ingelijfd bij het *Contingent Special*. Hij bleef in het leger tot 31 januari 1919. Hij was in totaal 33 maanden aan het front, en 9 maanden en 10 dagen erachter. Gustaaf werd in onbepaald verlof gestuurd op 7 oktober 1919. Gustaaf behaalde vier frontstrepen en verschillende eretekens zoals het Oorlogskruis met Palm, de Herinneringsmedaille en Zegemedaille.

Gustaaf huwde op 2 mei 1923 te Schendelbeke met Maria Cesarine Bauwens, een zuster van Jules Bauwens.

Buyl Joannes Franciscus (1888-?)

Joannes werd geboren op 20 december 1888 te Iddergem. Vader Pieter Elias was een dagloner uit Iddergem en gehuwd met Clementina Ghijsels, een handschoenmaakster uit Okegem.

Joannes was milicien in 1908 bij het 18de Artillerieregiment (stamnr. 264). Hij huwde op 23 mei 1911 te Okegem met Celestina Van der Fraenen, een 17-jarige dienstmeid uit Hekelgem. De familie Buyl-Van der Fraenen woonde in de Beekstraat te Okegem. Er werden drie kinderen geboren waaronder Petrus die net vóór de oorlog op 25 mei 1914 het levenslicht zag.

Joannes werd terug onder de wapens geroepen van 1 augustus 1914 tot 31 januari 1919. Hij was in totaal 54 maanden in dienst waarvan 52 maanden aan het front. Achtereenvolgens vinden we hem terug bij het 101ste Bataljon (1 augustus 1914), het 18de Artillerieregiment (5 februari 1918), het P.A.M.A. (*Peloton automobile de Munitions d'Artillerie*) (23 augustus 1918), en bij het 4de Escadron G.L. (?) (25 september 1918).

Joannes behaalde 7 frontstrepen en verschillende eretekens zoals het Oorlogskruis, de Militaire Decoratie 2de klas, de Overwinnings- en Herinneringsmedaille, Ridder in de Orde van Leopold II met Zwaarden, en Ridder in de Kroonorde. Joannes was Vuurkruiser (Vuurkaart nr. 7491).

De familie verhuisde in de jaren 1930 naar Haine-Saint-Paul waarna ze in 1960 in La Louvière terechtkwam.

Van Holsbeeck Philibertus (1893-?)

Philibertus werd op 23 oktober 1893 geboren op het Dorp te Okegem als jongste telg uit een gezin van acht kinderen. Vader Joannes Fredericus was een arbeider en timmerman die gehuwd was met Maria Clemence Herzeel, een 28-jarige arbeidster.

Philibertus was in 1913 soldaat-milicien bij het 2de Karabiniersregiment (stamnr. 856). Hij was in totaal 54 maanden aan het front. Hij behaalde acht frontstrepen en verschillende eretekens zoals het IJzerkruis, het Oorlogskruis, Ridder in de Leopoldsorde met Zwaarden, Ridder in de Kroonorde met Zwaarden. Hij was Vuurkruiser met Vuurkaart V/11377.

Thollembeek Petrus Omer (1882-1934)

Thollembeek Petrus Omer

Petrus werd geboren te Okegem in de Rattenbergstraat op 22 juni 1882 als oudste van twee kinderen. Vader Hypolitus, geboren te Denderwindeke op 17 september 1852, was gehuwd met Clementia Wijverkens. Het gezin woonde in de Rattenbergstraat en hield er een herberg met winkel open.

Petrus huwde op 15 november 1910 met Irma Lambrecht (° 11 oktober 1882). Het gezin vestigde zich te Oetingen waar vier kinderen geboren werden. Petrus oefende er het beroep uit van landbouwer.

Er werd geen militair dossier van Petrus Thollenbeek gevonden. We weten wel dat hij tot de lichting 1902 behoorde en 32 jaar was toen de oorlog begon. Eretekens zijn niet vermeld op zijn doodsprentje. De foto laat wel vermoeden dat Petrus bij de Cavalerie diende. Petrus overleed te Oetingen op 52-jarige leeftijd op 19 mei 1934. Zijn vrouw overleed op 26 augustus 1949.

Van Snick Petrus Julianus (1881-1957)

Jules werd geboren te Okegem in de Beekstraat op 8 november 1881 en was het oudste kind uit een gezin van acht. Zijn jongere broer Constantinus was eveneens onder de wapens tijdens de oorlog en een andere broer Gustaaf was een opgeëiste.

Vader Domien was een landbouwer die gehuwd was met Maria Clementina Van der Maeren, een 25-jarige arbeidster en handschoenmaakster. Jules oefende in 1906 het beroep uit van koollosser en in 1907 vinden we hem als mijnwerker. Hij huwde op 9 december 1903 te Okegem met Irmina Cobbaert, een 19-jarige handschoenmaakster geboren te Okegem op 29 februari 1884. Er werden uit het huwelijk negen kinderen geboren.

Jules behoorde tot de speciale lichting van 1916 (stamnr. 18391). Hij ging in dienst op 1 juni 1918 bij het Opleidingscentrum (C.I.) van de Hulptroepen in Valognes (Normandië). Op 7 juli 1918 kreeg hij tot 31 januari 1919 verlof zonder soldij om te werken in de katoenindustrie van Marcel Bousson in Thaon (Vogezen). Op 1 februari 1919 ging hij in onbepaald verlof.

Jules overleed op 18 september 1957 op 75-jarige leeftijd in zijn woning in de Neerbeekstraat. Zijn vrouw overleed op 27 januari 1969 op 84-jarige leeftijd in haar woning in de Leopoldstraat.

Van Snick Constantinus (1886-1963)

Constantinus werd geboren te Okegem op 22 augustus 1886 als derde kind uit het gezin Van Snick-Van der Maeren. Hij huwde met Maria Leontina Klinckaert, een huishoudster uit Oudegem.

Constantinus was soldaat-milicien in 1906 (stamnr. 14536). Hij werd opnieuw in dienst opgeroepen van 1 augustus 1914 tot 19 januari 1919. Op 1 augustus 1914 was hij met het 14de bataljon betrokken bij de mobilisering van het Fort van Breendonk. Op 8 oktober 1914 werd hij krijgsgevangen genomen door de Duitsers en naar het kamp van Parchim (Mecklenburg-Vorpommern) waar hij vrij kwam op 9 januari 1919.

In het militair dossier van Van Snick wordt zijn rol bij de verdediging van het Fort van Breendonk door de opname van het volgende citaat: '*Op de muren van het Fort staat gebeiteld "Na heldhaftige weerstand aan de aanvallen van den vijand en vooral aan eene geweldige beschieting van 565 kanonschoten van 305m/m ...". Het Fort was gans verwoest en afgezondert, had doden en gekwetsten waaronder zijn dappere bevelhebber "commandant Weyns" op zijn post gesneuveld. De vijand bewees de krijgseer aan de bezetting.*' Voor de samenstelling van zijn militair

dossier op 24 november 1921 verklaarde Van Snick dat hij gehuwd was en twee kinderen had.

†

om in uw gebed en offer te gedenken de ziel

van de heer

CONSTANT VAN SNICK

Oudstrijder 1914-1918 — Staatsgepensioneerde

echtgenoot van mevrouw

LEONTINE KLINCKAERT

geboren te Okegem op 28 augustus 1886 en godvruchtig overleden op 9 december 1963 te St-Gillis-Dendermonde.
Gezalfd met het Sacrament H. Oliesel (in extremis)

Wij verliezen in deze duurbare overledene een goede echtgenoot en brave vader, wiens enige betrachting het welzijn van zijn kinderen was.

Hij was een man van goede wil, die naar best-vermogen volbracht wat hij als plicht erkende, de kwellingen en ongemakken van het leven heeft hij met een bewonderenswaardig geduld verdragen, gesterkt door de zorg en de liefde waarmee hij door zijn echtgenote, kinderen en kleinkinderen werd omringd.

Wij bidden U, o Heer, geef hem de eeuwige rust, omdat hij in alle nood op U vertrouwde. Vergeef hem alle schuld en neem hem op onder Uw gelukzaligen in de hemel.

Duurbare echtgenote, kinderen, kleinkinderen, familieleden, bloedverwanten en vrienden, het uur van scheiden valt steeds hard, maar troost u, in Christus blijven we met elkander verenigd, eens komt de dag van blijde wederzien. Vaartwel! Vergeet mij niet in uw gebeden, ik ook vergeet u niet.

H. Hart van Jezus, ik heb betrouwen op U!

► Van Snick Constant HEEMKRING OKEGEM

De datum van zijn geboorte staat foutief vermeld op zijn doodsprentje. Het moet 22 augustus 1886 zijn in de plaats van 28 augustus 1886.

Constant overleed te Sint-Gillis-Dendermonde op 77-jarige leeftijd op 9 december 1963, zijn vrouw overleed drie jaar later op 25 december 1966.

Grijseels Ludovicus Emilius (1879-1931)

Emile was het oudste kind uit een gezin van vijf waarvan er drie jong waren overleden. Hij werd geboren te Okegem in de Rattenbergstraat op 5 augustus 1879. Vader Joannes was in 1878 te Okegem gehuwd met Maria Catharina Van Isterdael.

Emile was in 1900 soldaat-milicien bij het 2de Karabiniersregiment (stamnr. 1850). Volgens zijn militair dossier was hij 1,71 m groot, hij had een rond gezicht, een groot voorhoofd, een kleine neus en grijze ogen met blonde haren. Emile werd terug onder de wapens geroepen van 4 augustus 1914 tot 31 januari 1919. Hij was in totaal 53 maanden en 28 dagen bij het Regiment T.A.S.J. (stamnr. 24406). In augustus 1914 was hij actief bij het 2de Regiment Jagers te voet (Fort Waver). Op 1 december 1914 vinden we hem bij het 2de Genieregiment. Op 1 april 1915 gaat hij over naar Hulptroepen die gestationeerd waren in Hoogstade, Westvleteren en Pollinkhove. Op 1 december 1916 ging hij over naar een legerdepot in De Panne. Emile behaalde acht frontstrepen en verschillende eretekens zoals het Oorlogskruis met Palm, en de Overwinnings- en Herinneringsmedaille.

Emile huwde op 5 december 1904 op 25-jarige leeftijd te Aalst met Clementine Van Styvendael, een 23-jarige huishoudster, geboren te Aalst op 18 juni 1881 Het gezin woonde in Aalst en had vier kinderen. Emile oefende na de oorlog het beroep uit van bankbediende en verzekeringsagent. Hij overleed te Aalst op 52-jarige leeftijd op 25 augustus 1931.

De Roy Franciscus (1876-?)

Franciscus werd geboren op 12 september 1876 te Okegem in de Beekstraat. Vader Petrus was een landman-arbeider uit Pamel die gehuwd was met Maria Regina Stockmans, een handschoenmaakster uit Okegem.

Franciscus was soldaat-milicien in 1906 (stamnr. 71389). Volgens zijn militair dossier was hij 1,63 m groot en woog hij 65 kg. Hij had een ovaal gezicht met bruine ogen, een kleine mond en dikke lippen, en zwart haar. Hij ging in dienst op 10 mei 1917. Van 4 april 1918 tot 1 februari 1919 vinden we hem terug in De Panne.

Van Droogenbroeck Victor (1895-1942)

Victor werd op 30 juli 1895 geboren te Pamel als tweede kind uit een gezin van vier kinderen. Vader Joannes was landbouwer en gehuwd met Joanna Catharina Van Cauter. Het gezin woonde in de Kattemstraat te Pamel.

► Van Droogenbroeck Victor

HEEMKRING OKEGEM

Victor behoorde tot het Speciaal Contingent van 1915 (stamnr. 62150) en werd ingelijfd bij het 2de Linieregiment waardoor hij terecht kwam in het opleidingscentrum van Honfleur (Normandië). Op 27 januari 1916 kwetste hij zich in Noordschote (Lo-Reninge) waarna hij werd overgebracht naar het hospitaal 'Porte de Gravelines' (département du Nord). Hij keerde terug naar zijn eenheid op 28 april 1916. In totaal was hij 36 maanden en 15 dagen aan het front, en 5 maanden en 23 dagen erachter. Victor werd gedemobiliseerd op 14 september 1919. Hij behaalde vijf frontstrepen en verschillende eretekens.

Op 7 januari 1920 huwde hij op 24-jarige leeftijd te Vrasene met Irma Provost, een 18-jarige huishoudster geboren op 17 september 1901 uit dezelfde gemeente. Het gezin kreeg twee kinderen.

Victor werd mijnwerker en ging in 1922 wonen te Sint-Jans-Molenbeek, maar kwam zich later in de Leopoldstraat te Okegem vestigen. Hij overleed op 24 januari 1942 op 46-jarige leeftijd in de steenkoolmijnen van Maurage (Henegouwen). Hij werd overgebracht en begraven te Okegem. Irma Provost overleed op 6 maart 1977 te Gent. Zij woonde toen in de Leopoldstraat.

Segers Camilius (Kamiel) (1885-1954)

Kamiel werd geboren te Okegem in de Beekstraat op 3 januari 1885 als jongste telg uit een gezin van zes kinderen. Vader Petrus was afkomstig uit Aspelare en was gehuwd met Judoca Maria Vetsuypens, een landbouwster uit Okegem. Het gezin woonde in de Beekstraat. Kamiel had nog een oudere broer Cornelus die eveneens onder de wapens was tijdens de oorlog.

Kamiel huwde op 4 juni 1910 te Liedekerke met Marie Josephine Segers, een 24-jarige kantwerkster geboren te Liedekerke op 8 september 1885. Uit dit huwelijk werden acht kinderen geboren waarvan drie vóór de oorlog.

Kamiel was oorlogsvrijwilliger in 1905 (stamnr. 53296) en werd ingelijfd bij het 9de Linieregiment. Hij werd op 1 augustus 1914 opnieuw onder de wapens geroepen en bleef dit tot 31 januari 1919. In totaal was hij 54 maanden aan het front.

Kamiel behaalde acht frontstrepen en kreeg verschillende eretekens zoals het Oorlogskruis met Palm, het Militair Ereteken 2de Klasse, de Overwinnings- en Herinneringsmedaille, de Medaille van Zijne Majesteit Leopold II, en de Medaille van 's Lands Onafhankelijkheid. Kamiel had ook het statuut van oorlogsinvalide.

Het gezin woonde in Liedekerke in de Muilenstraat. Kamiel overleed op 22 augustus 1954 te Liedekerke op 69-jarige leeftijd.

Uten Hippolyte Francois (1895-1979)

Hippolyte werd geboren te Sint-Joost-ten-Node op 19 augustus 1895. Vóór de oorlog woonde hij nog in de Vier Windenstraat te Sint-Jans-Molenbeek.

Hippolyte was oorlogsvrijwilliger (stamnr. 612657) bij het 1ste Linieregiment. Hij was in dienst vanaf 4 augustus 1914 tot 11 november 1918, eerst bij de 2de Vrijwilligerscompagnie en vanaf 3 oktober 1914 bij het 1ste Linieregiment en dit tot het einde van de oorlog. Op 19 augustus 1919 werd hij in onbepaald verlof gestuurd. Hij was in totaal 48 maanden en 21 dagen aan het front, en 5 maanden en 11 dagen erachter.

Hippolyte behaalde zeven frontstrepen en verschillende eretekens zoals het Oorlogskruis met Palm, het IJzerkruis, Ridder in de Orde van Leopold II met Zwaarden, de Vrijwilligersmedaille, Ridder in de Kroonorde met Zwaarden, Officier in de Orde van Leopold II met Zwaarden, en de Herinneringsmedaille- en Overwinningsmedaille. Hij was ook Vuurkruiser (Vuurkaart nr. V/1183).

Hippolyte huwde in 1920 met Julia Emilia Zwijns, een huishoudster geboren op 11 augustus 1896 te Antwerpen. Op 11 mei 1942 scheidde hij te Parijs uit de echt, maar op 31 januari 1948 huwde hij opnieuw met dezelfde Julia Emilia Zwijns. Vanaf 3 mei 1954 vestigde hij zich in de Kattestraat te Okegem. Hippolyte overleed te Gent op 83-jarige leeftijd op 6 mei 1979. Zijn echtgenote overleed te Ninove op 7 augustus 1981.

Nuyts Alphonsius Lodewijk (1866-1953)

Alfons werd op 14 september 1886 geboren in de Kattestraat als elfde uit een gezin van vijftien kinderen. Vader Petrus was smid en gehuwd met Philomena Josephia Minner, een handschoenmaakster uit Okegem. Ook zijn broers Karel en August waren tijdens de oorlog van 1914-18 onder de wapens.

Alfons huwde te Denderleeuw op 24 november 1909 met Maria De Braeckeleer met wie hij in de Molenstraat ging wonen. Uit het huwelijk werden twee kinderen geboren. In het Documentatiecentrum van het Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis in Brussel ontbreekt het militair dossier van Alfons.

Via een postkaart die Alfons schreef in 1917 naar zijn broer Joseph weten we wel dat hij krijgsgevangene was in Soltau (Nedersaksen).

Alfons overleed te Denderleeuw op 5 september 1953. Zijn vrouw Maria overleed op 28 mei 1973 te Denderleeuw.

► **Recto/verso van postkaart die Nuyts Alfons stuurde vanuit '*Soltau, prov. Hannover, Allemagne*' naar zijn broer Joseph met als adres '*Ockegem bij de Statie bij Dender*'**

BAEYENS GERARDA

Bronnen :

Documentatiecentrum - Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis Brussel

Kwartier Koningin Elisabeth-Blok 6c Everstraat 1140 BrusselArchief Pierre Pauwels, AspelareVAN ISTERDAEL H., Families en Personen te Okegem (Ninove) (12e eeuw – 1909) en Impegem (Liedekerke) (17e eeuw – 1804).

De dooibareel: een (bijna) vergeten bezienswaardigheid

WILLY DE SMEDT

© WILLY DE SMEDT

In het begin van de ‘Rattenberg’, halfweg tussen de ‘Katholieke Zaal’ en de boerderij van ‘Hugo van Kozijns’, waar voetweg 329 begint (in de volksmond ‘het strontkesjken’), staat deze robuuste steen met bovenaan een ijzeren haak in verwerkt. Op het eerste zicht een raadsel. Wat? Waarom? Hoe? Tot Herman Van Isterdael de oplossing aanreikte…

Deze merkwaardige steen, vermoedelijk een porfiersteen (zoals de kasseistenen zelf trouwens) blijkt niets anders te zijn dan het overblijfsel van een dooibareel. Aan de overzijde van de straat, waar vroeger de voetweg 329 doorliep om de Rattenberg en de Ninovestraat (nu Kattestraat) met elkaar te verbinden, stond de tweelingbroer. De Rattenberg was nog niet lang gekasseid en zoals iedereen weet is het daar een nijdige bergop. Dit moet vooral een uitdaging geweest zijn voor de boeren om daar met een os- of paardenkar boven te raken. In wintertijd, en vooral bij sneeuwweer, was het al helemaal onmogelijk. En bij hevige vorst was het even moeilijk op de gladde en lukraak ingegooide kasseien. Wanneer de winter zich eindelijk gewonnen gaf en de dooi intrad, sloot de champetter de dooibareel door een zware ketting te bevestigen aan de haken op beide stenen. Waarom?

Wel, tijdens de dooi, nadat het tijdlang gevroren heeft, smelt het ijs onder de kasseien en loopt het water weg terwijl het onvermijdelijk ondergrondse minigeultjes maakt. Op zo’n dagen mocht niet over de kasseiwegen gereden worden om verzakkingen te vermijden. Daarom werden voor kasseiwegen dus dooibarelen geplaatst om de weg af te sluiten. Ik herinner me zelfs nog dat in de jaren vijftig van vorige eeuw, na het middagnieuws op de radio, de in Vlaanderen gesloten dooibarelen werden opgesomd.

Pittig detail nog. Herman wist nog te vertellen dat de haken in deze sluitstenen bevestigd werden door Antonius Van Isterdael (°1744 Sint-Anna-Pede – + 1801 Okegem). Antonius huwde met Judoca Vernaillen (°1740 – + 1801 Okegem). Samen zijn zij de stamouders van de meeste ‘Van Isterdaelen’ (en aanverwanten) uit Okegem en omgeving.

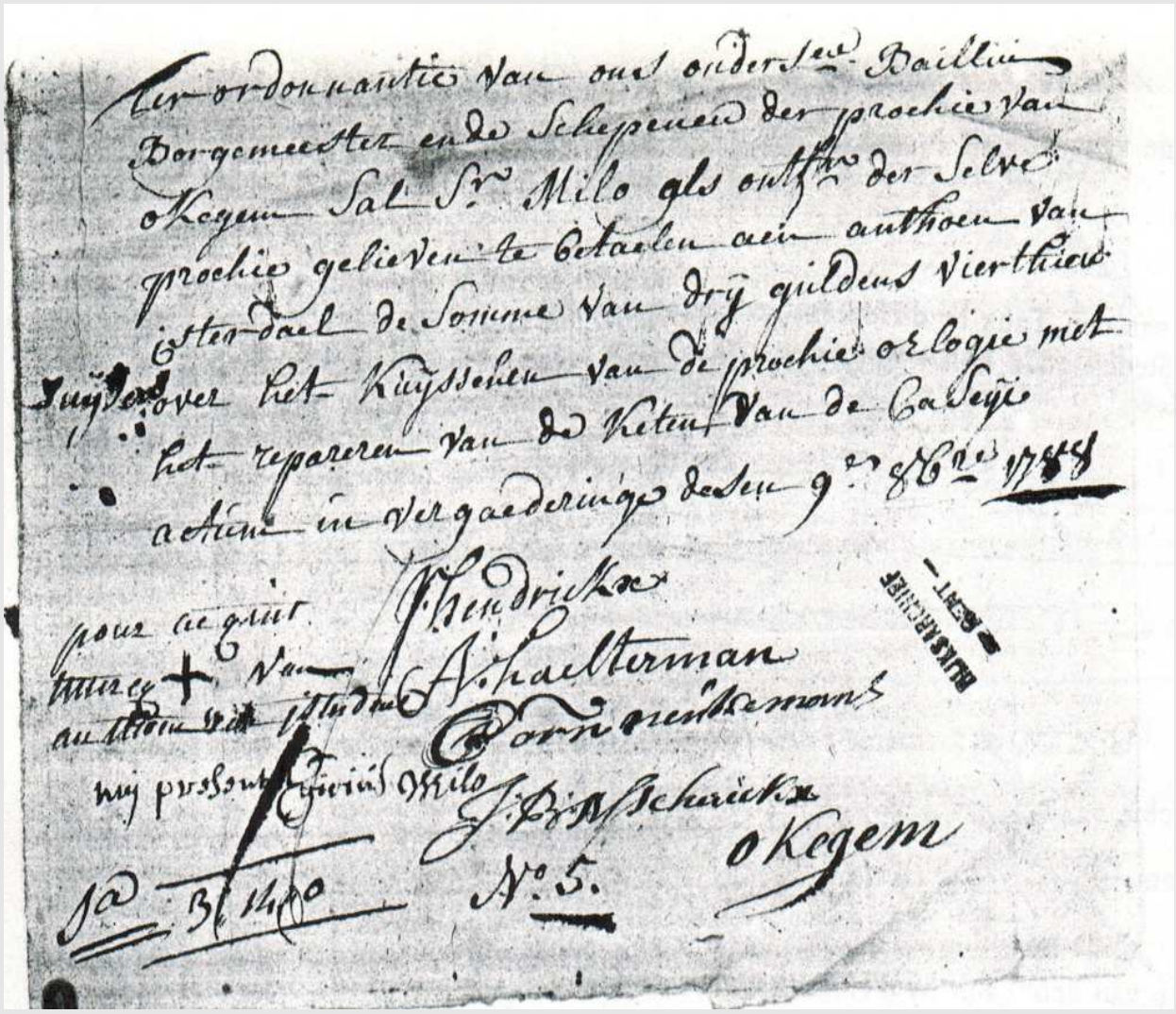

► **Kwitantie van de betaling op 9 oktober 1788 van Anthoen Van Isterdael voor zijn werk aan het uurwerk op de kerktoren van Okegem en voor het herstelling van de ketting aan de kasseiweg. Anthoen tekende met een kruisje voor ontvangst.**

Er staat:

Ter ordonnantie van ons ondersc[*hreve]*ne Bailliu
Borgemeester ende Schepenen der prochie van
okegem sal s[*eigneu*]r Milo als ontf[*anger*]e der selve
prochie gelieven te betaelen aen anthoen van
isterdael de somme van drij guldens vierthien
stuijvers over het kuijsschen van de prochie orlogie
met het repareren van de keten van de caseije.
Actum in vergaederinge desen 9en 8bre 1788.
Gteekend: J. Hendrickx, A. Haelterman, Cornelis Neukemans, J.B. Asscherickx.
pour acquit
tmercq + van
anthoen van isterdael
mij present Egidius Milo

GEMEENTELIJK OUD ARCHIEF OKEGEM NR, 36

Joos Jozef Haelterman

Een Okegemnaar in een tijd van grote veranderingen

JAAK PEERSMAN

▶ **Josse Joseph Haelterman**

FAMILIEARCHIEF

Judocus Josephus Haelterman (alias Joos Jozef, Josse Joseph of Joseph) werd op 2 augustus 1782 geboren op het Hof te Hazeleer, op dat ogenblik een van vele hoeven van de Ninoofse norbertijnerabdij. Joos Haelterman kon als jonge man niet vermoeden dat hij het einde van de abdij van zo dicht zou meemaken. Als gevolg van zijn eerste huwelijk belandde de Okegemnaar immers in het wegkwijnende abdijbeluik waar hij het vroegere *sieckhuys* en de bijhorende stallen en schuren pachtte. Joos Haelterman stierf er op 15 januari 1867; op dat ogenblik was Amandus Asselman uit Okegem bij hem in dienst.

Voorgeschiedenis[1]

De vader van Joos Jozef heette Amandus Haelterman. Amandus was in Aspelare-Nederhasselt geboren en getogen, maar belandde in Okegem waar hij op 8 januari 1774 trouwde met Theresia, dochter van wijlen Joannes Hendrickx, die men gedurende tientallen jaren had gekend als baljuw van de parochie en pachter van het hof te Hazeleer. Bij de dood van Joannes (4 september 1772) was de pacht van het hof te Hazeleer naar oude gewoonte overgegaan op zijn weduwe, Cornelia Joanna Van den Perre. Vrouwe Cornelia liet echter deze pacht na het huwelijk van haar dochter Theresia al snel weer over aan haar kersverse schoonzoon Amandus. Dat legde het leven van Amandus in zijn definitieve plooi: de pachter van het hof te Hazeleer was een notabele, zo goed als voorbestemd voor de ambten van schepen (1775-1777) en burgemeester (1777-1796). Zoals bekend bezetten de Franse revolutionairen in 1794 onze gewesten en maakten ze een einde aan het *ancien régime*. Dat bracht onder meer de liquidatie van de Ninoofse abdijgoederen met zich en de uitdrijving van de norbertijnengemeenschap uit hun kloostergebouwen te Ninove (20 januari 1797). Zo veranderde het hof te Hazeleer van eigenaar, maar Amandus Haelterman bleef het goed verder pachten tot zijn dood op tweede kerstdag van het jaar 1813.

▶ **Hof te Hazeleer**

[1] De gegevens voor deze *Voorgeschiedenis* (en nog veel meer) werden gehaald uit het onvolprezen naslagwerk van H. Van Isterdael, *Families en personen te Okegem,* …, s.v. *Haelterman Amandus,* in de digitale versie van december 2015.

Tweede van vier broers

Toen zijn vader stierf in de nadagen van Napoleons heerschappij, was Joos Jozef – de held van ons verhaal – eenendertig jaar. Zijn moeder, Theresia Hendrickx, had hij al veel vroeger verloren: zij was gestorven op 8 december 1784, een kleine twee maand na de geboorte van haar jongste kind Petrus (20 oktober 1784). Een stiefmoeder nam al snel haar plaats in. De weduwnaar hertrouwde op 24 augustus 1785 met Maria Francisca De Cooman[2], een huwbare dochter van Pieter Jozef, de pachter van het Ninoofse hof ter Duyst, een ander abdijgoed. Dank zij decennia van vrede hadden de pachters van de Ninoofse abdij goed kunnen boeren en zo vormden zij in de nadagen van het *ancien régime* (en nog lang daarna) een select kringetje van vermogende families binnen hetwelk zij bij voorkeur een echtgenoot/echtgenote zochten voor zichzelf en/of voor hun kinderen. Geen wonder dus dat vader Amandus, die dank zij zijn eerste huwelijk pachter werd van het hof te Hazeleer, vlot een tweede vrouw vond op het hof ter Duyst. Er waren binnen de familie in Okegem al andere huwelijken uitgedokterd: een tante van Amandus' eerste vrouw, Alexandrina Van de Perre, had uit haar eerste huwelijk met Jan Van Dalem een zoon Jaspar, die pachter werd van het hof te Schoor door te huwen met de weduwe van zijn voorganger Franciscus Van Overstraeten. Die weduwe was niemand minder dan Elisabeth Covens, zuster van Alexandrina's tweede echtgenoot Hendrik. Jaspar trouwde dus met de zus van zijn stiefvader. Het lijdt weinig twijfel dat Amandus volgens eenzelfde economische logica ook de toekomst van zijn kinderen heeft willen veilig stellen… voor zover ze al hun kindertijd overleefden. De twee meisjes uit zijn eerste huwelijk stierven immers, Joanna toen ze elf jaar was, Maria Catharina amper 7 maand oud. Bleven vier zonen om voor te zorgen. De oudste, Jan Baptist (geboren en gedoopt op 7 oktober 1774), omarmde – allicht naar verwachting – de geestelijke staat. Zo kon hij fulltime het geestelijk welzijn van de familie helpen verzekeren. De tijdsomstandigheden zaten wel wat tegen, want de Franse bezetters hadden het niet zo begrepen op de clerus. Vandaar wellicht dat Jan Baptist de voormalige aartsbisschop de Franckenberg in zijn ballingschap moest volgen om uiteindelijk in 1801 tot priester te kunnen worden gewijd in het Duitse Emmerich. Onder het concordaat keerde E.H. Haelterman terug en werd hij eerst onderpastoor in St. Lievens-Esse (1805) en Moorsel (1807), om daarna bevorderd te worden tot pastoor van Elst (1816) en van Burst (1823). In die laatste parochie bleef hij tot zijn dood (20 april 1850) op post.

Bid voor de ziel
Van den zeer Eerweerden heer
JOANNES-BAPTIST
HAELTERMAN
Geboren te Okegem den 7 October 1774.
Priester gewyd te Emmerik, 1801.
Onderpastor te S. Lievens-Esche, 1805.
" te Moorsel, 1807.
Pastor te Elst, 1816.
" te Burst, 1823.
Alaer overleden den 20 April, 1850.
O Heer! ik heb den luister van uw Huis bemind en de plaats der wooning uwer gloria. Ps. 25.–8.
Hy was een man zonder geveinsdheid, was regtveerdig, vreesde God en week van het kwaed af. Job. 1.–10.
De hooge ouderdom is geene eerekroon dan den weg der geregtigheid gevonden word. Prov. 16.–31.
R. I. P.
Aveaux Gebroeders, Bierestraat, Ninove.

► **Joannes-Baptist Haelterman** FAMILIEARCHIEF

Voor de tweede zoon, Amandus, werd in 1802 een huwelijk geregeld met Maria Anna Van Snick in Outer. Natuurlijk was ook vader Amandus aanwezig op de burgerlijke ceremonie evenals 'onze' Joos Jozef, in de akte *Josephus Halterman* genoemd, *broeder van den bruijdegom oud eenentwintig jaeren.* Het echtpaar woonde, zoals men dat in Outer zegde, *aen de plaets*. Het zal de lezer niet al te zeer verbazen dat Amandus schepen werd in Outer en dat diens zoon Jan-Baptist (°14 januari 1807) de eigendom verwierf van het kasteel aldaar en (rond 1857) doordrong tot het ambt van burgemeester.

Het eerste huwelijk

Een half jaar na de geboorte van Jan Baptist, de latere burgemeester van Outer, stierf Michiel Buydens, pachter van het hof te Ruybroeck. De pacht ging volgens de heersende traditie over op zijn weduwe, Petronilla Paridaens, die we veertien maanden later (9 november 1808) te Okegem zien trouwen met de derde zoon van Amandus, 'onze' Joos Jozef Haelterman. Petronilla's eerste man was achtendertig jaar ouder geweest dan zijzelf. Nu huwde zij, zelf achtendertig jaar oud, met een jongeman van vijfentwintig. En jawel, het echtpaar ging wonen op het hof te Ruybroeck. Het hof was dan wel geen abdijhoeve meer, maar zoals op het hof te Hazeleer was de pachter ook hier op zijn bedrijf gebleven en had hij de pacht overgelaten aan zijn weduwe. Daar kregen Joos Jozef en Petronilla twee kinderen: Jeanne Catherine (° 6 oktober 1809) en François Josse (° 19 januari 1813). Helaas

[2] Ook uit dit tweede huwelijk van Amandus kwamen meerdere kinderen voort. Zij schijnen echter na het eerste huwelijk van Joos Jozef Haelterman met Petronilla Paridaens geen rol van betekenis meer te hebben gespeeld in zijn leven.

was hun zoontje geen lang leven beschoren: het overleed amper 13 dagen later. Vader Josse Joseph kreeg het niet over zijn hart om dit overlijden te gaan aangeven. Dat deed zijn schoonbroer, eveneens Josse Joseph, Paridaens. Het oudste kind, Jeanne Catherine, groeide op, maar zou nog geen twee jaar na haar huwelijk overlijden op 31 januari 1836, merkwaardigerwijs dag op dag 23 jaar na het overlijden van haar broertje.

Door zijn huwelijk met Petronilla Paridaens kreeg Joos Jozef de zorg over haar patrimonium toevertrouwd; een belangrijk deel daarvan was allicht de erfenis van haar overleden eerste echtgenoot Michiel Buydens. En aan die erfenis zat een speciaal kantje want Michiel was een vertrouweling geweest van de Ninoofse abdijheren in hun verzet tegen de gedwongen onteigeningen door het Frans revolutionair bestuur. Hun pensioenbonnen hadden prior Van Haelen en zijn confraters bij de grote uitverkoop in het voorjaar van 1797 gebruikt om de abdijkerk en de aanpalende kloostergebouwen te Ninove in te kopen. Via een systeem van fictieve verkopen aan 43 verschillende stromannen hadden zij tevoren, in februari 1795, reeds de controle over ruim 152 bunder land weten te behouden. Michiel Buydens had in die operatie met 12 bunder het meeste land toevertrouwd gekregen. Vermoedelijk hield Michiel discreet het abdijdomein met de abdijkerk en kloostergebouwen in het oog, toen de kloosterlingen zich tijdens de ergste vervolgingen (1798-1800) verspreidden en onderdoken. Het valt namelijk op dat Michiel in november 1807 niet op zijn hof te Ruybroeck is gestorven, maar naar alle waarschijnlijkheid op zijn vaste stek binnen het abdijbeluik. Dat zou verklaren waarom zijn overlijden is aangegeven door zijn 'buur, onderpastoor Antoine Joseph Van Bever' (*Monsieur Antoine Joseph Van Bever, … vicaire domicilié à Ninove qui a dit être le voisin du défunt*). Onderpastoor Van Bever was namelijk één van de elf gewezen abdijheren die begin 1806 opnieuw de kloostergebouwen bewoonden, samen met twee inwonende knechten, Korneel De Paepe en Gerard Van den Haute.

Joos Jozef en de norbertijnenerfenis[3]

Actief op zoek naar ontdoken inkomsten en een beetje geholpen door een verklikker ontdekte de geldhongerige Franse administratie in 1812 het hele systeem van fictieve verkopen. De stromannen of hun erfgenamen, waaronder onze Joos Jozef en zijn vader Amandus, werden uiteindelijk niet verontrust, omdat de Administratie van de Domeinen zich bereid toonde de spons te halen over alle rechten en vorderingen mits betaling van een boete van afgerond 400.000 fr. De norbertijnen De Vleminck, Macqué, Coppieters en Van Roy ondertekenden op 11 februari 1813 een transactie in die zin, samen met baron d'Houdetot, prefect van het Scheldedepartement. Die acte zou pas na goedkeuring en ondertekening door de minister van Financiën in Parijs aan onze norbertijnen worden betekend en vanaf dan kregen ze precies een jaar de tijd om dat exorbitante bedrag van 400.000 fr. op te hoesten. De handtekening door de minister in Parijs had een formaliteit moeten zijn, maar juist in die periode stortte het regime van Napoleon in elkaar. De Franse minister van Financiën zette nooit zijn handtekening onder de transactie, waarvan het origineel verloren ging. In die periode, waarin het Franse regime plaats maakte voor het Hollands bewind, genoten onze laatste norbertijnen een administratieve adempauze. Zo brak de lente aan van het jaar 1814 en de nieuwe directeur van de Domeinen te Gent, Antoine François D'hoop van Alstein, stuurde een aanmaning naar de abdij om de boete van 400.000 fr. alsnog te betalen. Ex-provisor Paul De Vleminck organiseerde toen het laatste verzet: hij liet de rechtsgeldigheid van de vordering betwisten en gaf de administratie enkele stevige argumenten mee die haar de illusie ontnam dat succes voor de rechtbank in dezen bij voorbaat was verzekerd. Het uitwerken van een nieuwe transactie met een redelijker boete van 80.000 fr. zou de administratie nog eens vijf jaar kosten.Intussen bleef onzekerheid als een zwaard van Damokles zweven boven het hoofd van De Vleminck en zijn confraters, van wie er hem nog één gezelschap hield in de grote kloostergebouwen, acht anderen parochies in de buurt bedienden en een laatste in Brussel vertoefde. In dat klimaat verpachtte De Vleminck op 31 augustus 1815 de gronden binnen het abdijbeluik en enkele gebouwen (*d'edifitien van den peerden- en koeystal … met d'edifitien der remisen en schuere*) voor negen jaar aan … 'Okegemnaar' Judocus Josephus Haelterman mits een jaarlijkse pachtsom van 544,21 fr. Het was zowat de laatste daad van beheer die de oude provisor stelde. Kort daarna werd hij getroffen door een beroerte en hij overleed op 7 april 1816. Zijn confrater Luyckx, pastoor van Ninove, gaf het overlijden aan. Drie jaar later, bijna dag op dag (8 april 1819), stierf als laatste bewoner van de kloostergebouwen confrater Van den Bossche om zes uur in de namiddag *dans la cidevante abbaye*. Toen was het echter niet pastoor Luyckx die het overlijden kwam aangeven bij de ambtenaar van de burgerlijke stand, maar *Joseph Haelterman, fermier.* De pachter achtte het kennelijk zijn plicht om naar

[3] De registers van de burgerlijke stand (geboorte, huwelijk, overlijden), bewaard in het stadsarchief te Ninove, bleken voor deze rubriek een rijke bron van informatie. Voor de fictieve verkopen door de Ninoofse abdijheren en de processen die daar later uit zouden volgen kon worden voortgebouwd op de bijdragen van H. Van Isterdael, *Bijdragen tot de geschiedenis van de abdij van Ninove,* in *Mededelingen Heemkring Okegem,* 1979, nr. 3, p. 80-94, en van Jozef Van der Speeten, *Een laatste bloei in de maalstroom der politieke gebeurtenissen* in G.Vande Winkel (ed.), *De premonstratenzerabdij van Ninove (1137-1796),* Ninove, 1985, p. 30-38. Het beeld kon op meerdere punten worden scherper gesteld door gebruik te maken van nieuw archiefmateriaal uit het zgn. Hollands Fonds in het Rijksarchief te Gent, procesliteratuur (gepubliceerd in *Ledru-Rollin, Journal du palais: recueil le plus ancien et le plus complet de la jurisprudence française*), enkele documenten, bewaard in het archief van de Parkabdij (o.a. *Ninove,* nr. 75 en 84), de publicaties van de Ninoofse notaris Pieter Jozef De Deyn, en niet in het minst het proces-verbaal van de definitieve verkoop van de Ninoofse abdijgebouwen (1821-1822) dat lic. Patrick De Greef naar aanleiding van zijn bouwhistorisch onderzoek van de huisjes in het voormalige poortgebouw van de abdij (Kerkplein, Ninove) heeft opgediept uit het archief van notaris De Winter.

zijn buurman, de laatste abdijheer, te blijven omzien.

Drie maand later, de achtste juli, werd uiteindelijk bij notaris Eugène De Vinck in Gent de nieuwe transactie ondertekend door Henri François Goffin, gemandateerde van de acht overlevende leden van de Ninoofse abdijgemeenschap, en door Antoine D'hoop Vanalstein namens de administratie van de Domeinen. Ook Josse Joseph Haelterman was aanwezig, samen met notaris Joseph De Winter uit Denderhoutem. Josse Joseph stelde zich borg voor de betaling van de gereduceerde, maar toch nog meer dan forse boete van 80.000 fr. die binnen het jaar te betalen was. Notaris De Winter van zijn kant mocht bevestigen dat mijnheer Haelterman als borg inderdaad solvabel en betrouwbaar was.

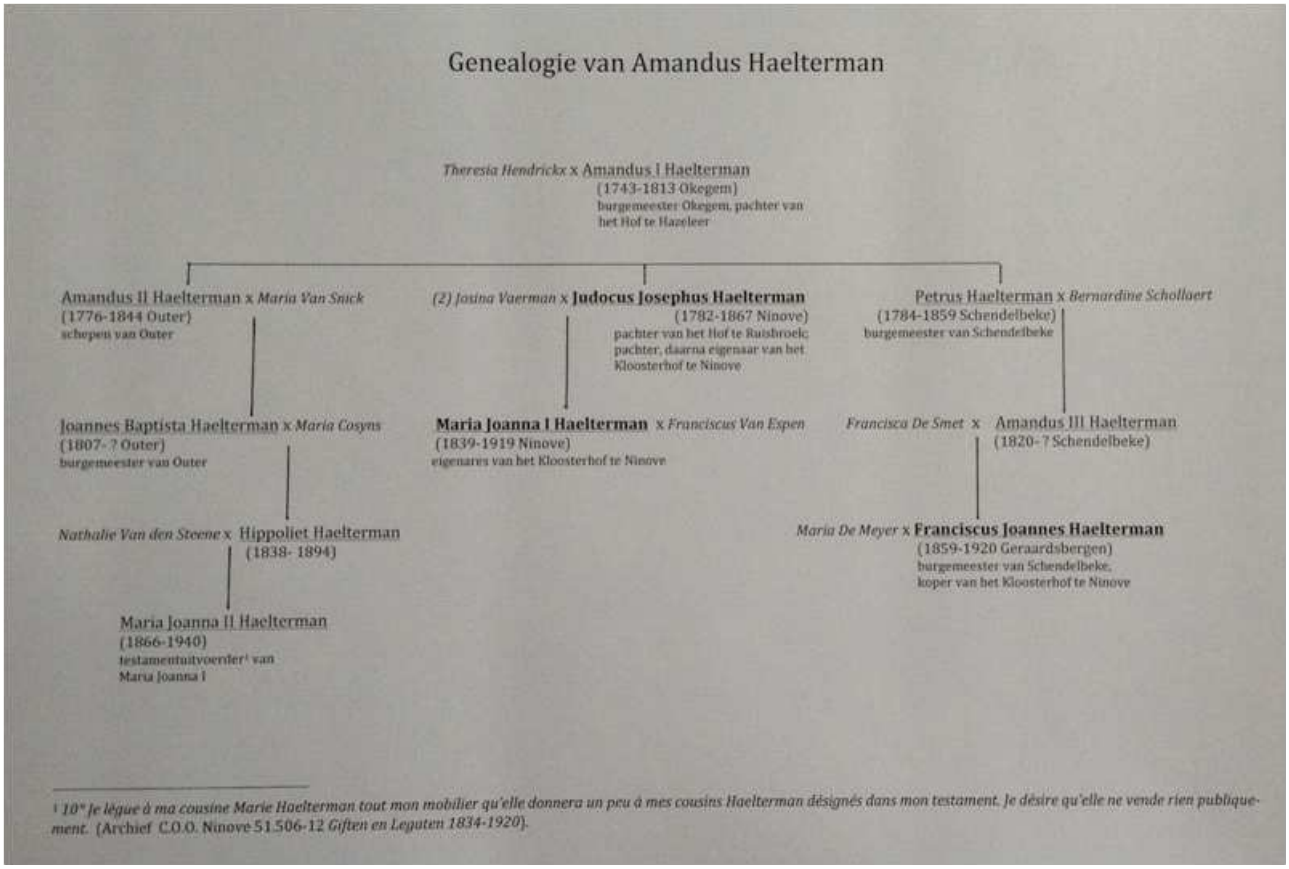

De verplichting 80.000 fr. binnen het jaar te betalen stelde de gewezen abdijheren voor een reusachtig probleem. Zoveel geld hadden ze natuurlijk niet klaar liggen en aan de liquidatie van het onverdeelde abdijpatrimonium zaten vele problemen vast: sommige erfgenamen vonden het hun plicht een verkoop van de kloostergebouwen tegen te houden omdat zij nog droomden van een herstel van het kloosterleven in Ninove. En toen het uiteindelijk, in het late voorjaar van 1820, voor iedereen duidelijk werd dat er aan die verkoop niet te ontkomen was, hadden ze nog vele maanden nodig om die verkoop te organiseren en de opbrengst daarvan te innen. Maar zoveel tijd hadden ze dus niet meer om hun boete te betalen. Het alternatief voor de verkoop van de kloostergebouwen en het omliggend domein was de verkoop van gronden die de abdij via stromannen had ingekocht, samen toch ruim 152 bunder. Onze gewezen abdijheren kozen voor dit schijnbaar gemakkelijker alternatief … en kwamen snel tot de ontstellende bevinding dat hun eigendomsrechten al te vaak werden betwist: een twintigtal stromannen van weleer (of hun erfgenamen) beweerden dat zij het goed in 1795 echt hadden gekocht en dat zij het nu in volle eigendom bezaten. Dat lieten onze norbertijnen niet over hun kant gaan en dus startten ze procedures voor het vredegerecht en de rechtbank van eerste aanleg. Het lijdt weinig twijfel dat de gedaagden doorgaans goede katholieken en trouwe kerkgangers waren. Toch deed het feit dat zelfs hun eigen pastoor en nog een kleine schare andere geestelijken hen dagvaardde de gedaagden niet terugkomen op hun standpunt. Daarvoor was er kennelijk teveel geld mee gemoeid. Zo nam bijvoorbeeld Joanna Catharina Van Waeyenberghe, de weduwe van Cornelius Covens en ingezetene van Okegem, al in de eerste maanden van 1820 een advocaat onder de arm en groef ze zich in voor een juridische uitputtingsslag. Deze procedures genereerden uiteraard bijkomende kosten voor de ex-confraters zonder enig uitzicht op spoedige baten, en intussen tikte de tijd weg.

Dat deed twee van de intussen zeven ex-confraters tot een soort paniekvoetbal besluiten: Ignace Philippe De Joncker (voorheen fr. Xaverius), pastoor van Liedekerke, verkocht op 28 maart 1820 zijn aandeel in de onverdeeldheid voor 9000 fr. aan Henri François Goffin, de zaakgelastigde van de Ninoofse norbertijnen. Een manifeste onderschatting, vond de Administratie van de Domeinen later, en zij legde Goffin een boete op wegens het ontduiken van registratierechten. Het feit echter dat De Joncker genoegen nam met 9000 fr. geeft niet alleen

aan dat hij dringend geld nodig had, maar duidelijk ook dat hij er niet meer op vertrouwde dat de liquidatie van het abdijpatrimonium meer kon opbrengen dan de boete die de erfgenamen hadden beloofd te betalen. Zijn confraters zullen het niet leuk hebben gevonden dat zij het nu voor de verdere afwikkeling van de affaire met een leek eens moesten worden. Maar nog heftiger emoties zal Justus Van Roy, pastoor van Pamel, bij hen hebben losgeweekt. Van Roy verkondigde namelijk dat de eigendom van de kloostergebouwen uitsluitend toekwam aan de confraters die prior Van Haelen bij testament tot zijn erfgenamen had benoemd. Alleen aan hemzelf dus en Alex Coppieters, pastoor van Voorde. Niemand slaagde erin Van Roy te overtuigen van zijn morele ongelijk en dus mondde ook dit geschil tussen de vroegere confraters uit in een rechterlijke procedure. En de rechtbank van eerste aanleg te Brussel stelde pastoor Van Roy op 9 augustus 1821 in het ongelijk: het abdijdomein was wel degelijk onverdeeld bezit van *alle* overlevende ordebroeders. Het kwam daarna nooit meer goed tussen Van Roy en de andere gewezen norbertijnen van Ninove. Zij moesten ondervinden dat de pastoor van Pamel achter hun rug minnelijke schikkingen aanvaardde van de partijen waartegen zij procedeerden, en dat hij zich even snel als onbeschaamd alle bezittingen toe-eigende van Judocus Bernardus (voorheen fr. Cyprianus) De Clerck, pastoor in Denderwindeke, na diens overlijden op 23 augustus 1822.

Het vonnis van 9 augustus 1821 bezegelde ook de verkoop op korte termijn van de kloostergebouwen in Ninove. Een maand later mat landmeter Fr. Wynant het abdijbeluik op en tekende hij een kaart, waarop het domein met de gebouwen in tien loten werd verdeeld. Zaakgelastigde (en belanghebbende) Goffin liet affiches maken en annonces plaatsen in de pers, die de verkoop ook in Brussel en Gent wereldkundig moesten maken. De openbare verkoop zelf werd in drie zitdagen afgerond, op de dinsdagen 6 november 1821, 4 december 1821, en 15 januari 1822, telkens om twee uur in de namiddag in de refter van de voormalige abdij.

Joos Jozef Haelterman heeft dat allemaal van zeer nabij meegemaakt, letterlijk en figuurlijk. De notaris wees er de kandidaat-kopers uitdrukkelijk op dat zij de rechten van de pachter moesten respecteren: het volle gebruik en genot van de loten 1, 3-5, 7 en 10 zouden zij dus maar krijgen *naer het expireren van de pacht van d'heer Judocus Josephus Haelterman ... aengegaen voor termyn van negen jaeren, inganck genomen den eersten september achtien hondert vyfthien.* Zo zouden zij na betaling van *het eerste payement vanden totaelen coopschat* onmiddellijk volledig kunnen beschikken over de conventsgebouwen (*de battimenten mitsgaeders den panthof*), maar pas na 31 augustus 1824 over het *sieckhuys*, dat deel uitmaakte van lot 5 en hoogstwaarschijnlijk als woonhuis van de pachter dienst deed.

Joos Jozef hield zich afzijdig bij het bieden. Wel zien we zijn schoonbroer Judocus Paridaens een bod uitbrengen op lot 5 met daarin wellicht de woonst van zijn zus Petronilla. Veel maakte het niet uit. Op de tweede zitdag bood een ander meer dan het dubbele en verdween lot 5 tenslotte opnieuw in het gehele domein, waarop een kapitaalkrachtige koper, Jan Baptist De Smet, *negotiant woonende tot Zele*, nu een globaal bod uitbracht: vijfenvijftigduizend guldens. Twee andere grote jongens waren echter niet bereid om De Smet het Ninoofse abdijdomein voor die prijs te gunnen. Op de derde zitdag bood de eerste, de Brusselse advocaat Henry Joseph Carte, tot 69.000 gulden, voor hij door De Smet werd overtroefd met een bod van 71.000 gulden en de handdoek in de ring gooide. Louis Dooms, *negotiant tot Lessen*, ging daarop verder bieden tot 82.000 gulden, waarna De Smet uiteindelijk de koop op zijn naam liet schrijven met een finaal bod van 84.000 gulden, *boven de lasten en conditien voorenvermelt.* Dat klinkt misschien niet zo spectaculair, maar men mag gerust spreken van een dramatische ontknoping, waarin de drie bieders de limieten van elkaars financiële draagkracht aftastten en een voorzichtige notaris de kandidaat-kopers beleefd maar dringend verzocht met vrienden naar voor te komen die zich bij hem borg wilden stellen voor de correcte betaling van het geboden bedrag. Voor De Smet ondertekenden aldus een collega uit Gent (de industrieel Joseph Colenbuen, *alias* André Joseph Colenbuen de Strazeele) en een herbergier uit Zele (Petrus Josephus Van Haeken); het proces-verbaal vermeldt dat dit gebeurde *ten negen ueren s'avonds*. De laatste zitting had dus zeven uur geduurd, alles in het grootse kader van de abdijrefter, de helft van de tijd in kaarslicht. Het was de laatste officiële bijeenkomst in de gebouwen van de Ninoofse abdij.

Nog in hetzelfde jaar 1822 begonnen de afbraakwerken, die evenwel het voormalige *sieckhuys* en de aanpalende remisen overeind moesten laten. Die goederen werden immers beschermd door de pachtovereenkomst. En Joos Jozef heeft zijn rechten blijkbaar ook met succes verdedigd, want uit de tekening van de *Atlas van de Buurtwegen* (ca. 1843) kan worden afgeleid dat de slopers naast het *sieckhuys* en de remisen ook het portaal overeind lieten dat het vroegere *sieckhuys* met de oostelijke conventsvleugel verbond … evenals de kop van diezelfde conventsvleugel met zijn sanitair.

De jaren 1822-1823 zullen overigens ook niet de mooiste zijn geweest uit het leven van Joos Jozef: er is echt wel een aangenamere leef- en werkomgeving denkbaar dan een breekwerf. Bovendien bleef er nog jarenlang een vlakte vol puin liggen nadat de slopers hun werk hadden gedaan en de waardevolle materialen waren weggehaald. Om het te zeggen met de woorden van Pieter Jozef De Deyn anno 1825: *Niets dan opeengehoopt gruis is er overig gebleven van dat meesterstuk van bouw- en beitelkunde!* Daar kwam tenslotte nog bovenop dat de vrouw van Joos Jozef, Petronilla Paridaens, op 30 december 1822 overleed. Andermaal vond Joos Jozef niet de moed om dat overlijden zelf te gaan aangeven; weer was het zijn schoonbroer Josse Joseph Paridaens, die naar de ambtenaar van de burgerlijke stand trok. Hij liet noteren dat zijn zus was overleden *in de abdye binnen deze stad*. Deze zinsnede in de overlijdensakte bewijst dat het voormalige *sieckhuys* temidden van de werken wel degelijk het woonhuis was gebleven van het gezin Haelterman-Paridaens.

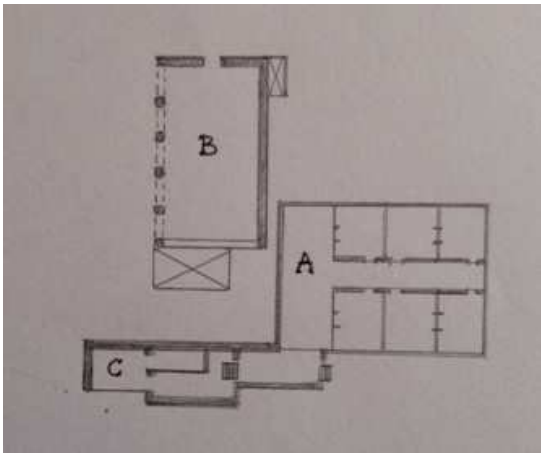

► **Het woonerf van Joos Jozef Haelterman**

A het voormalige sieckhuys van de abdij
B de remisen
C verbindingsportaal en 'kop' van de oostelijke abdijvleugel

Interpretatie van de tekeningen in Atlas van de Buurtwegen Ninove, 1843, Gereduceerd kadasterplan van het Krijgs- en Topografiedepot, 1852, en Popp, Ninove, 1860

De weduwnaar en zijn dochter[4]

Tussen 31 december 1822 en 16 april 1834 woonde Joos Jozef met zijn dochter Joanna Catharina in het voormalige *sieckhuys* van de abdij. Jan Baptist De Smet verkocht gebouw en omliggende grond vermoedelijk niet al te lang na de sloop van de abdijgebouwen aan de pachter van het goed, aan onze Joos Jozef dus. De eigendomswissel is in ieder geval een feit in 1835, wanneer de *Oorspronkelijk aanwijzende tafel der grondeigenaren en der ongebouwde en gebouwde vaste eigendommen, Ninove, Sectie A* (Ninove, Stadsarchief, nr. 198) *Josef Haelterman* eigenaar noemt van de kadastrale nummers 1883 tot en met 1888.

Op deze steendruk van A. Heyns (1904) ziet men de voormalige toegangspoort van de Ninoofse abdij langs de binnenzijde. Merk het aangebouwde huisje aan de linkerzijde, dat in een gedeeltelijk kadaster van 1835 en in de *Atlas van de Buurtwegen* een apart nummer (1886, 246) en de typering 'huis' meekreeg.

►**Abdijpoort** A. HEYNS (1904)

Concreet gaat het om het volgende: de abdijpoort (Weggevoerdenstraat) met aanpalend huisje (nr. 1886), de toegangsweg van de poort tot aan het huidige kruispunt van Abdijstraat en Kloosterweg met het woonhuis annex remisen ten zuiden aan die toegangsweg (nr. 1885), een groot stuk akkerland ten noorden van die toegangsweg tot tegen de windmolen (nr. 1887), en ten zuiden over dezelfde breedte als de toegangsweg de hele site van de afgebroken kloostergebouwen (nr. 1883) met het terrein ten oosten daarvan (nr. 1884). Tien jaar na de literaire klacht van notaris De Deyn blijkt het *opeengehoopt gruis* te zijn weggewerkt en worden de percelen 1883 en 1884 solidair als 'boomgaard' getypeerd. Deze boomgaard staat nog heel expliciet ingekleurd op de gereduceerde kadasterplannen van 1852, maar evolueerde in de volgende tien jaar naar een gedifferentieerde situatie: de Popp-kaart typeert de site van de afgebroken kloostergebouwen (nr. 1883) nog steeds als boomgaard, maar duidt nu de zone ten oosten daarvan (nr. 1884) aan als 'tuin'.

De nieuwe eigenaar, officieel landbouwer van beroep, hield zich opvallend buiten de gemeentepolitiek. Dat kan best een bewuste keuze zijn geweest, want wij zijn misschien vergeten dat de burgemeesters Germanes en Cools de vlucht namen toen eerst het Franse regime instortte (1814) en daarna het Hollandse (1830), maar Joos Jozef

[4] Voor deze en de volgende rubrieken bood het stadsarchief van Ninove veel nuttige informatie in de *Notulen van het schepencollege (1817-1856)*, de registers met de uitgaande correspondentie en de opeenvolgende versies van het bevolkingsregister.

heeft het allemaal zelf zien gebeuren en trok daar zeker zijn conclusies uit. Hij liet zich wel benoemen in de kerkfabriek als *kerkmeester van het uijtwendig bestier* (11 augustus 1826), waarin hij later nog zou fungeren als secretaris (1831-1832). In die jaren werd zijn dochter Joanna Catharina oud genoeg om te worden uitgehuwelijkt. De uitverkorene werd uiteindelijk Carolus Ludovicus Van Steenberghe, zoon van Joannes Philippus en Barbara Paridaens. De familienaam van haar schoonmoeder was misschien niet toevallig dezelfde als die van haar eigen moeder. En haar schoonvader kwam zeker uit het kringetje van abdijgetrouwen. Hij had eertijds, de 21ste november 1808 om precies te zijn, nog het overlijden aangegeven van de laatste prior van de Ninoofse abdij: Jean-Baptiste (voorheen fr. Gilbertus) Van Haelen had inderdaad in het ouderlijk huis van Joannes Philippus op de Grote Markt in Ninove zijn laatste adem uitgeblazen. Bovendien werd Joannes Philippus, kortweg Philippus, sinds 27 december 1833 een collega van Joos Jozef in de kerkfabriek. Het huwelijk van Carolus Ludovicus en Joanna Catharina vond plaats op 16 april 1834 in het nagelnieuwe stadhuis van Ninove. Van de vier getuigen was er slechts één een bloedverwant: Karel, *alias* Charles-Florent De Coen, die in de figuur van Karel Nerinckx eenzelfde overgrootvader had als de bruid. Karel was immers via zijn dochter Catharina de grootvader van wijlen mama Petronilla, en via zijn zoon Sebastiaan (de dokter van de Ninoofse abdij), de opa van Joanna Perpetua Felicitas, moeder van onze getuige Charles-Florent.

Het huwelijk vond plaats in het prille koninkrijk België, waarvan erkenning of voortbestaan op dat ogenblik nog lang niet was verzekerd. Voor Ninove bracht de politieke onzekerheid met zich mee dat legereenheden op haar grondgebied kampeerden. De stad had de soldaten een terrein toegewezen, maar dat was niet naar de wens van de kapitein van de 11de batterij veldartillerie … en evenmin naar die van de heer Van Steenberge-Haelterman. Burgemeester Philippe Charles Van Ypersele beloofde de kapitein in zijn brief van 24 maart 1835 dat hij naar een oplossing zou zoeken die ook zou voldoen aan de wens van de heer Van Steenberge-Haelterman (*Uitgaande correspondentie nr. 2024*). Waarom de kapitein en onze Van Steenberghe niet tevreden waren, komen we niet in detail te weten, maar dat de aanwezigheid van militairen het risico op incidenten verhoogde, staat wel vast: in de nacht van 8 op 9 augustus 1835 brandde het in de lokalen van de Ninoofse politie. Een zekere Yerna, brigadier van de 15de batterij, werd verantwoordelijk geacht en zijn kapitein-commandant in Brasschaat ontving het verzoek van burgemeester Van Ypersele om de schade (150 à 200 fr.) te vergoeden (*Uitgaande correspondentie nr. 2194).* Natuurlijk kreeg ook de gouverneur een verslag van het gebeurde (*Uitgaande correspondentie nr. 2195)*.

Enkele maanden later sloeg het noodlot toe ten huize van het jonge echtpaar aan de *Aalsterse Poort*: de 31ste januari 1836 overleed Joanna Catharina om zes uur 's avonds. Ze was 25 jaar oud. Tijdens haar korte huwelijk had zij geen kind ter wereld gebracht en zo bleef vader Joos Jozef, 53 jaar oud, achter zonder nakomelingschap.

Het tweede huwelijk …

Na het overlijden van zijn dochter en enig kind nam Joos Jozef het besluit te hertrouwen. Hij had meer dan vijftien jaar als weduwnaar geleefd toen hij de 25ste april 1838 op het Ninoofse stadhuis verscheen met Jossine Vaerman aan zijn zijde. Hij was toen 55 jaar oud, zij 28 en weduwe sinds 28 december 1836. Buiten de vader van de bruid, Jean Vaerman, een landbouwer uit Denderleeuw en een leeftijdsgenoot van Joos Jozef, was er geen familie aanwezig op de burgerlijke plechtigheid. Tien maand later werd het nieuwe huwelijk gezegend met de geboorte van een dochtertje Maria Joanna, *alias* Marie Jeanne: *née avant hier* (23 februari 1839) *à six heures du matin, dans la demeure de ses parents au ferme de l'abbay.* Aldus burgemeester Van Yperseele in de akte van geboorte. Vader Joos Jozef gaf de geboorte aan; waarom hij dat niet deed op de dag van de geboorte of de dag daarna, blijft onzeker. Maria Joanna bleek een gezond en levenskrachtig kind, maar zij zou haar moeder al verliezen toen zij amper vier jaar oud was. Jossine Vaerman overleed immers op 14 maart 1843. Het tweede huwelijk van Joos Jozef duurde dus net geen vijf jaar.

… en alweer weduwnaar

Het oudste bevolkingsregister van Ninove geeft ons een zicht op huishouden en bedrijf van de weduwnaar omstreeks 1846. Zijn woonst bleef onveranderd het voormalige *sieckhuys* van de abdij, maar zijn adres luidde nu *Aalsterschepoort nr. 48*. Joos Jozef ('Josephus') was toen 60 jaar oud, zijn dochtertje Maria Joanna zeven jaar. Samen met hen bewoonden drie knechten en twee meiden de kloosterhoeve: Bernard Denhaux, *peerdeknecht,* 35 jaar, uit Ophasselt; Cornelis Van Gyseghem, *knecht*, 35 jaar, uit Nederhasselt; Jozef Moreels, *koeyknaep*, 22 jaar, uit Denderhoutem; Maria Van Eesbeke, *dienstmeid*, 35 jaar, uit Denderwindeke, en Joanna Leemans, *dienstmeid*, 22 jaar, uit Iddergem. Vermoedelijk was Bernard Denhaux reeds een hele tijd als *peerdeknecht* in dienst, want in de stedelijke statistieken die opduiken in de *uitgaande correspondentie* van het stadsbestuur, leest men dat Joos Jozef zijn merrie in 1836 en '37 liet dekken. Dat kan betekenen dat de man tien jaar later voor de verzorging van meerdere paarden moest instaan. En ik ben geneigd om te geloven dat Joanna Leemans, 22 jaar, al eerder in dienst was genomen om te zorgen voor de kleine Maria Joanna. Van haar weten we alleszins met zekerheid dat ze bij het huwelijk van Maria Joanna (13 januari 1858) nog steeds op het hof verbleef: de stadsbediende die het register

bijhield, paste in 1856/'57 haar leeftijd aan tot 32 jaar en schrapte haar niet toen Maria Joanna werd uitgeschreven. Het andere personeel werd geschrapt zonder dat hun leeftijd werd aangepast, en verliet de dienst allicht vóór 1856/'57. Ander personeel kwam en ging: Jan Baptist Van den Hil, dienstbode, 27 jaar, uit Beveren (11 mei 1849 - 15 mei 1850); Petrus Joseph Barbé, schaapherder, 25 jaar, uit Gooik (2 juli 1849 – 5 augustus 1851); Judocus Sonck, dagloner, 36 jaar, uit Denderleeuw (2 juli 1854 – 13 november 1855). Na 1854 trad ook een nieuwe dienstmeid aan: Amelia Goossens, 30 jaar, uit Aspelare; zij werd uitgeschreven op 16 december 1858. Ik bespaar u de volledige lijst, maar vestig wel uw aandacht op de verschuiving in de functies van het personeel: geen *peerdeknechten* of *koeyknaepen* meer, maar 'dienstboden' en 'dienstknechten' maken vanaf 1849 de dienst uit.

► ***Zicht op het Kloosterhof tijdens het interbellum*** FAMILIEARCHIEF E. DE SCHEPPER

Misschien heeft dat te maken met de transformatie van het 'bedrijf' als gevolg van de aanleg van de spoorweg dwars door het voormalige abdijdomein en de eigendommen van Joos Jozef. In de zomer van 1845 was de planning al zover gevorderd, dat de stadsbesturen van Dendermonde en Ninove politiek actief werden om een en ander nog in hun voordeel bij te sturen. Vanaf 8 juli 1846 mochten de eigenaars die grond bezaten op het tracé van de *geconcedeerde spoorweg der Dendervallei* de plannen gaan bekijken op het stadhuis. Daarna kwam allicht de onteigening van de nodige gronden, waardoor ook Joos Jozef werd getroffen: de spoorweg sneed doorheen zijn percelen 1883 (boomgaard) en 1884 (tuin), waardoor hij voortaan met een driehoekige resteigendom ten zuiden van de spoorlijn opgezadeld zat. Deze resteigendom zou later de logische uitbreiding van het Ninoofse kerkhof worden. Op 16 juli 1852 tenslotte volgde een officiële mededeling van burgemeester en schepenen over de 'IJzeren weg van Dender en Waes' dat de werken *onverwyld zullen aengevangen worden en dat, indien er daerdoor aen vruchten, hagen enz. schaden worden toegebragt, dezelve, na contradictoire waerdering zullen voldaen worden.* Drie jaar later is naar plannen van architect Cluysenaer het roemruchte eerste station van Ninove gebouwd en nam de eerste stationschef er zijn intrek met zijn gezin (3 december 1855): Benedikt Frion (38 jaar, afkomstig uit Doornik), zijn vrouw Victorina Le Meille (39 jaar, afkomstig uit Namen), hun dochter Zoé (14 jaar, geboren in Doornik), hun zoon Henri (13 jaar, geboren in Elchin) en hun dienstmeid Sophia Letellier (33 jaar). Het gezin had kennelijk al een zwervend bestaan achter de rug en zou binnen de twee jaar alweer verhuizen naar St. Joost-ten-Node.

Schoonvader van de stationschef

Met de aanleg van de spoorlijn dwars door hun boomgaard (Popp, *Ninove* B 1883) en tuin (Popp, *Ninove* B 1884) beleefden vader Joos Jozef en dochter Joanna Maria wel heel intens het begin van het industrieel tijdperk en de technische vooruitgang. Er is een goede reden om aan te nemen dat zij niet negatief stonden tegenover deze verbazende ontwikkelingen, want op 13 januari 1858 huwde Joanna Maria Haelterman, 18 jaar oud, met Franciscus Van Espen, 35 jaar oud. Van Espen was vier maand eerder, op 28 september 1857, te Ninove ingeschreven als *chef de station*, maar hij vertoefde reeds in de stad sinds 31 december 1856. Kennismaking, verloving en huwelijk volgden elkaar dus wel heel snel op. Op de burgerlijke huwelijksplechtigheid tekenden twee jongere broers van Franciscus Van Espen als getuigen: Alexander, 29 jaar, *bedienden by den Yzeren weg, woonende te Braine le Comte* en Edouard, 27 jaar, *Statie-oversten woonende te Ternath*. De bruidegom en zijn broers hadden hun beide ouders reeds elf jaar voordien verloren. De vader van de bruid, *de heer Judocus-Josephus Haelterman, oud vier en zeventig jaren, eigenaer woonende te Ninove*, was tegenwoordig en stemde officieel in met het huwelijk van zijn minderjarige dochter.

► **Het stationsplein te Ninove**

Het echtpaar Van Espen-Haelterman ging wonen in de *Statie van den Yzeren Weg* en vader Joos Jozef bleef achter op het Kloosterhof, waarvan het officiële adres evolueerde van *Aelsterschepoort nr. 48* (1842) over *Aelsterschepoort nr. 17* (1856) naar *Aelstersche straat nr. 22* (1862). Een eenzaam leven leidde hij zeker niet: dienstknechten en dienstmeiden kwamen en gingen. Vaak bleven ze niet langer dan een jaar in dienst. Uit de bevolkingsregisters noteerde ik sinds het huwelijk van dochter Joanna Maria de volgende indienstnemingen:

Jaar	Naam	Beroep	Leeftijd
1858	Jan De Luyck	Dienstbode	31
1859	Charles-Louis Coessens	Dienstknecht	42
1860	Amandus Asselman	Paardenknecht	58
	Johannes De Troyer	Landbouwknecht	33
1861	Virginia De Vits	Dienstmeid	23
	Rosalie Vonck	Dienstmeid	30
1862	Maria Petronella Vandenberg	Dienstmeid	23
1863	Cecilia Vonck	Dienstmeid	27
	Sophia Moreels	Dienstmeid	29
1864	Maria-Lucia Christiaens	Dienstmeid	17
	Constantinus Steenhout	Dienstknecht	24
1866	Pelagia Hendrickx	Dienstmeid	24
	Hubertus Van Vaerenberg	Paardenknecht	26

Amandus Asselman, *alias* Petrus Amandus Asselman, de *peerdeknegt* uit Okegem, was één van de zeldzame blijvers. Hij zou uiteindelijk de 26ste augustus 1869 op het hof *toevalliglijk ontslapen*. Aldus burgemeester Edmond De Deijn in de overlijdensakte. Zo overleefde Amandus *op den Aalsterschen Steenweg* nog zijn baas, onze Joos Jozef, die er op 15 januari 1867 was gestorven, 84 jaar oud.

Epiloog

Na de dood van haar vader erfde Maria Joanna het Kloosterhof. Het zou duren tot 31 december 1876 voor zij met haar man opnieuw in het ouderlijk huis kwam wonen. Tevoren hadden haar schoonbroers er een tijdlang gewoond: eerst François-Edouard Van Espen met zijn vrouw en drie kinderen (22 juli 1870 tot 17 januari 1872), daarna Alexandre Van Espen (24 februari 1872 tot 24 juli 1872).

► **Het kloosterhof nu:** Over ongeveer drie kwart van de lengte ziet men achter de bomen (van links naar rechts) drie van de vier traveeën van het vroegere sieckhuys, het latere huis Van Saene; in het laatste kwart rechts ziet men de (intussen afgebroken) remisen. Beide gebouwen zijn verbonden door een poortje en de vierde travee van het sieckhuys lijkt geen raam-, maar een deuropening te bevatten. Men merke ook in het dak boven de tweede en de derde travee de inmiddels verdwenen dakkapellen.

Het huwelijk van Maria Joanna Haelterman met Franciscus Van Espen bleef kinderloos. Franciscus *alias* Frans overleed op 10 mei 1896. De volgende editie van het bevolkingsregister omschrijft de weduwe als *eigenares-landbouwster.* Met de hulp van inwonende dienstmeiden en –knechten zette zij inderdaad het bedrijf verder tot haar dood op 22 augustus 1919. Bij testament schonk zij het Kloosterhof aan de Ninoofse C.O.O., voorloper van ons O.C.M.W. Zo werd het goed in 1920 openbaar verkocht en kwam het in handen van de kinderrijke familie Fr. Haelterman-De Meyer. Frans-Joannes Haelterman (° Schendelbeke, 3/12/1859 - + 14/5/1920) was geen toevallige naamgenoot van onze Joos Jozef: hij was een kleinzoon van diens jongste broer Petrus. Het bewustzijn dat het Ninoofse Kloosterhof meer dan honderd jaar was bewoond door familie heeft zonder twijfel meegespeeld in de beslissing om het goed te kopen.

Alfons Spitaels, de laatste champetter van Okegem

HERMAN BRANTEGEM

Alfons Bavo Spitaels werd geboren te Goeferdinge op 29 september 1916 als vierde telg uit een gezin van acht kinderen. Vader Charles was landbouwer en gehuwd met Maria Pevenage die huishoudster was. Als kleine knaap doorliep Alfons de lagere gemeenteschool Sint-Bavo in Goeferdinge bij meester Schaillée, die verschillende studiejaren in één klas had. Nadien deed hij zijn middelbare studies in de 'Ecole Moyenne' of de Middenschool in Lessen. Daardoor was hij perfect tweetalig wat een voordeel bleek te zijn voor zijn latere opleiding in de politieschool te Brussel.

Geslaagd in de politieschool kon hij nadien samen met de toenmalige veldwachter in Goeferdinge ervaring opdoen. Maar twee veldwachters voor een kleine gemeente als Goeferdinge was een beetje te veel van het goede en financieel niet aantrekkelijk. Zo koos hij, voordat hij zijn legerdienst aanvatte, voor een tijdelijke job van douanier.

In 1936 vervulde Alfons zijn legerdienst bij het 2de Regiment Jagers te voet te Charleroi. Na zijn legerdienst verhuisde hij naar La Glanerie, een dorp in Henegouwen dicht bij de Franse grens waar hij als douanier begon. In 1937 werd hij van 4 januari 1937 tot 29 april 1938 gemobiliseerd bij het 1ste Regiment Grenswielrijders in Visé en Homburg (provincie Luik). Hij hernam zijn militaire dienst van 29 april 1939 tot 29 mei 1940. Intussen was Alfons gevangen genomen door de Duitsers, maar in juni 1940 werd hij reeds terug vrijgelaten. Op het einde van de oorlog was hij van 21 december 1944 tot 8 mei 1945 oorlogsvrijwilliger bij het 1ste Bataljon Genie om tenslotte op 29 december 1945 gedemobiliseerd te worden. Voor zijn bewezen diensten aan het land kreeg hij een onderscheiding van Ridder in de Leopoldsorde.

► **Spitaels Alfons als douanier en champetter**
MARIE-PAUL SPITAELS

Na de oorlog op 28 september 1946 huwde Alfons Spitaels met Bertha Pieteraerens uit Overboelare. Het gezin vestigde zich eerst in La Glanerie, maar verhuisde in 1948 terug naar Overboelare. Op 16 augustus 1952 werd Alfons benoemd tot veldwachter in zijn geboortedorp Goeferdinge. Op 3 mei 1956 overleed te Okegem veldwachter Frans Cornelis waardoor diens betrekking vrijkwam. Alfons die goed bevriend was met de toenmalige burgemeester Albert Vleeschouwer, kreeg vervolgens de functie van veldwachter te Okegem. Hij startte in zijn nieuwe job op 1 februari 1957 en verhuisde onmiddellijk met zijn vrouw en drie kinderen naar een huis in de Kouterbaan. Hij bleef veldwachter tot de fusie met Ninove in 1976.

Over zijn wedervaren als champetter wist zijn dochter Marie-Paule nog de volgende anekdotes te vertellen.

Zijn administratietaken als veldwachter deed Alfons in een bureel in het gemeentehuis dat in die tijd gevestigd was in een huis aan de Burgemeester Couckstraat. Met de fiets deed hij nadien zijn ronde in het dorp. Na de pastoor wist hij als champetter het best dat er zich veel miserie achter de huisgevels bevond. Zo ging hij op een dag vóór Kerstmis de oudjes Felix en Rosalie in de Kouterbaan bezoeken. Het was er ijskoud. Rosalie weende, er was weinig of zelfs geen eten en dat voor kerstavond. Alfons reed per fiets naar huis en Bertha diende wat klaar te maken voor de oudjes. Ondertussen reed hij naar Leonarda in de Leopoldstraat om een paar pakjes koeken en koffie te kopen, en bij Petrus Vernaillen de 'koolmarchand' ging hij vragen of deze nog een zak kolen kon leveren. Alfons betaalde de kolen en ging het klaargemaakte eten afgeven. Die mensen zijn hem altijd dankbaar gebleven. Zo kon hij als champetter zich eens van een andere kant laten zien, heel menselijk. Hij zorgde er ook voor zorgde dat wie in de winter geen onderdak had tijdelijk opvang kreeg. Hij wist immers wie in de problemen zat en met de schepen van de Commissie voor Openbare Onderstand zorgde hij dat niemand iets te kort kwam.

Soms bedacht hij een originele terechtwijzing. Kinderen die eens zonder handen reden met de fiets en door hem betrapt werden, deed hij stoppen en vroeg hen of ze hun stuur misschien niet meer nodig hadden. Hij nam hun fiets en ging met hen naar 'Beireken de velomaker' die hun stuur moest wegnemen. Zo was de zaak opgelost.

Begin de jaren zestig was er een dorpsgek, de Pamelaar ‘Chery doef’. De dorpsbewoners hadden hem die naam gegeven omdat hij altijd een speciaal geluid maakte als hij op straat liep. Die man had een manie voor touwen en meestal bij het einde van de schooldag had hij zijn touwen kriskras over het dorpsplein van links naar rechts vastgemaakt aan alles waar hij het maar kon aan vastmaken. De schoolkinderen moesten er dus over stappen met als gevolg dat het soms eens misliep. Het weinige verkeer in die tijd kon er ook niet door. Chery werd toen kwaad en stond met zijn armen open in het midden van de straat omdat niemand over zijn touwen mocht rijden of lopen. Als de champetter werd geroepen, hielp Alfons hem om de touwen op te ruimen en hij bracht hem zelfs naar zijn huis. Maar na een paar dagen herbegon het altijd.

Alfons was ook dikwijls bemiddelaar bij de vele ‘akkefietjes’ onder de buren: duiven die niet konden ‘vallen’ (of binnen vliegen) omdat de buur op dat ogenblik de was buiten hing, of honden die teveel blaften of hun behoefte deden op het ‘kasseiken’ van iemand anders. Op de verschillende kermissen in het dorp waar velen te diep in het glas gekeken hadden diende hij de oogjes toe te knijpen. Het was immers niet alle dagen kermis. Natuurlijk heeft Alfons bekeuringen opgemaakt waar het nodig was. Hij deed zijn plicht, was correct en recht voor de vuist.

► **Spitaels Alfons bij het leger** MARIE-PAUL SPITAELS

► **Alfons met zijn vrouw Bertha Pieteraerens**

MARIE-PAUL SPITAELS

Na het dagelijkse werk was er altijd tijd voor ontspanning. Zo sloot Alfons zich in 1960 aan bij de fanfare van Okegem. Hij was ook ondervoorzitter van de oud-strijdersbond. Na de fusie van Okegem met Ninove werd Alfons op 1 januari 1977 ingelijfd bij het stedelijk politiekorps van Ninove en dit tot zijn pensioengerechtigde leeftijd op 1 januari 1978. Alfons overleed te Aalst op 16 april 1994, zijn vrouw Bertha overleed op 17 maart 2006 te Halle.

Alfons gaat de geschiedenis in als laatste veldwachter van Okegem maar zijn nageslacht is verzekerd met drie kinderen, vier kleinkinderen en twaalf achterkleinkinderen.

Schoven en hooi 'tassen' op 'het schelft'

WILLY DE SMEDT

▶ Van der Perre Kaai © JOHAN ALLARD

Een vergeten agrarische activiteit

Hoe tassen? Wat schelft? Wie schoven? Wat schoven? Inderdaad, in een tijd waarin computerspelletjes de jeugd van straat houden, in een tijd waarin klein en groot op Pokémon-monsters gaan jagen, in een tijd waarin de iPhone een verlengstuk vormt van de linker- of rechterhand van onze jeugd, is de betekenis van de bovenstaande woorden uit het collectief geheugen van de meesten onder ons verdwenen.

Hoewel, hoewel … ik doe met deze bewering onrecht aan hen die net vóór, tijdens of na de Tweede Wereldoorlog zijn geboren of wie tot de laatste babyboom behoort. Wij immers weten wél dat een 'schelft' een opslagplaats is, veelal boven de stallingen. In oude romans spreekt men ook nog van ast of eest.[5] Op het schelft werden na de oogstmaand de schoven 'opgetast'. Er was uiteraard ook een afzonderlijke plaats voor het hooi. En in de lente, wanneer het koren was gedorst, werd een plaatsje vrijgemaakt om het graan twintig à dertig centimeter hoog uit te gieten om het daarna gedurende een week of drie dagelijks te gaan 'keren' met de platte graanschop. Het graan moest immers 'poederdroog' de volgende maanden doorkomen.

Bij het begin van de zomer werd een gedeelte afzonderlijk gehouden als zaaigoed om na 'Bamis' (in de herfst) te worden ingezaaid voor de oogst van volgend jaar. De rest ging naar de molenaar. Wij zestigplussers weten immers wél dat 'tassen' of 'optassen'[6] niets anders is dan het zo ordentelijk mogelijk en zo plaats besparend mogelijk opstapelen van hooi of korenschoven betekent. Hiervoor was boven de stallingen de eest voorzien, en voor de eest waren speciale schelftgaten voorzien. De boer reed met zijn kar tot net onder het schelftgat of schelftdeur, en het vanop de kar opgeven met de tweepuntige riek en vervolgens het tassen op de taszolder kon beginnen. Een stoffig en vermoeiend werk. Vooral voor diegenen die op het schelft zelf moesten werken.

---

[5] Droogzolder

[6] In het *Nieuw groot woordenboek der Nederlandsche taal van 1858* vonden we volgende verklaring voor tassen: *'hoop, stroo of koorn, optassen ofte ophoopen'*

Schelftdeuren in Okegem[7]

Ruim een halve eeuw geleden waren in Okegem de meeste oude 'boerendoeningen' nog voorzien van zo'n schelftdeur. Begin zomer 2016 heb ik in Okegem nog een aantal schelftdeuren kunnen terugvinden: bij de broers Baeyens in de Guldenboomstraat, bij Wilfried Sorgeloos (Wilfried van Finneken van Wiezes) op de Fonteinstraat richting het bos, bij 'Bézze' (Van der Perrekaai) , en uiteraard in het Hof te Hazeleer, en in de gebouwen van de 'Nieuwen boer' (Scheerlinck) tegenover het Hof. Vermoedelijk zijn er nog meer te vinden in Okegem. Laat niet na ons dit te signaleren (bv. via onze facebook pagina). Niemand van onze 'youngsters' die nu nog weet waarover wij het hier hebben. Het doet me denken aan de kleuter die aan zijn moeder vroeg waarom er eigenlijk koeien moeten bestaan. "Wij kopen onze melk toch altijd in de winkel?"

►**Hof te Hazeleer** © JOHAN ALLARD

Ik ga dus opnieuw terug naar het midden van de jaren vijftig van de vorige eeuw. Ik zie mijn grootvader nog altijd wijdbeens op de grond zitten om zijn 'pik' (korte zeis) te 'kloppen' (vlijmscherp te maken) met het 'haargetuig' (hamertje en aambeeld). 's Anderendaags rond vijf uur in de ochtend – het zomeruur bestond toen nog niet en daarbij, de morgenstond had goud in de mond – toog iedereen van klein tot groot naar 't veld en begon het pikken, een zwaar labeur in de hitte. Zo mooi werd het door Felix Timmermans beschreven in *Boerenpsalm*: '*De helm van de lucht is één vlam, die ons lijk met kokend water overgietert. Het koren valt onder de pik, het valt, het valt gedurig, en men wenscht zelf koren te zijn om ook te kunnen vallen, te kunnen liggen, te kunnen rusten tot in der eeuwigheid, amen. Zoo ellendig is het werk, zoo jachtig is de drift om er door te geraken. Ge blaakt, ge gloeit de blaren singelen op uw handpalm en ge ziet eens om of ge daar niet tot een plas gesmolten ligt"*

In het spoor van de pikkers volgden de bindsters die met een simpele handdraai een armvol korenaren tot bussel/schoof omtoverden. De jongeren zelf moesten de schoven schikken, de schoven leunend op elkaars schouders, want de wind moest 'er onder kunnen'. En na schovenmakers volgden de allerkleinsten die de afgebroken aren moesten 'lezen' (verzamelen) en in wijmen[8] manden leggen. Na enkele dagen werden de schoven opgehaald met os of paard en kar om op de schelft te worden opgetast waar ze de winter doorbrachten en verder droogden.

En eens de ergste winter bijna voorbij, met Lichtmis, begon het te kriebelen bij de boer. Niet voor niets zei men in Okegem dat *'met Lichtemis* (2 februari) *den dag linkt (lengt) gelijk as nen oân (haan) van nen tichel springt'* of ook *'mé Lichtemis komt den troiën van de zessen met de klèren binnen'*. In ieder geval, de boer vond het meer dan hoogtijd om de 'dorser' aan te spreken. Voor beneden-Pamel, Impegem, Pijnegem, Ledeberg, Kattem en Borchtlombeek was dit hoofdzakelijk Jerommeken Van De Perre (° Okegem, 1903), die soms dagen van huis weg was, want iedereen wou zo rap mogelijk gediend zijn. In Okegem waren vooral Richard De Luyck (° Okegem, 1903) en in mindere mate Jozef Van Der Speeten (° Okegem, 1880) steun en toeverlaat voor de boeren. Alle

[7] Wie echt in detail alles over 'Oogsten en dorsen vroeger' wil nalezen, moet maar eens gaan kijken op onze website en de twee zeer interessante en schitterend gedocumenteerde bijdragen van Jozef Van der Speeten (*Mededelingen*, 1998) herlezen. Typ in de zoekfunctie gewoon 'oogsten en dorsen vroeger' in, en je krijgt de teksten zo op het scherm.

[8] Wijmen: gevlochten mand van wilgentakjes

► ***Guldenboomstraat*** © WILLY DE SMEDT

buren kwamen samen en met vereende krachten – iedereen hielp toen nog elkeen – werd de schelft leeggemaakt om de onverzadigbare dorsmachine, aangedreven door een grote riem verbonden aan het aandrijfwiel van de tractor, te spijzen. Voor de jeugd was het feest! Het gedorste stro kwam in mooie gebonden balen uit het gat van de dorsmachine. En de gouden korenkorrels zelf vielen in stromen in de jutezakken. Eens de dorsmachine vertrokken, werden de balen deels opnieuw op het schelft en deels in de stallingen gedropt. En de schelftdeur ging dicht tot de komende oogsttijd.

Intrede van de moderne pikmachine

Maar ook hier stond de evolutie niet stil. Nog voor het einde van jaren vijftig deed de pikmachine haar intrede. En nog geen jaar later pronkte een of andere vooruitstrevende boer met de pikbinder. Eerst getrokken door een span paarden en later zowaar door een tractor! Een machine die pikt en bindt tegelijk! Zou ons Heer dat eigenlijk wel goed vinden? Een boer zou voor minder zijn 'toebaksjiek' inslikken! Maar modernisering of niet, nog steeds werden de schoven binnengehaald om op het schelft te worden opgetast. En dan kwam de revolutionaire pikdorser! Tijdens de jaren 1960 werden deze mastodonten vanuit Amerika verscheept en in de haven van Antwerpen van de boten getakeld. Weer een nieuwe stap in de modernisering van de harde boerenstiel. Op het veld pikken en dorsen! Was dit niet echt ongelooflijk! De eerste pikdorsers hadden trouwens veel bekijks.

Weinig van het graan – weze het haver, rogge of tarwe – kwam nog naar huis. Grote opkopers vertrokken van op 't veld met de tarwe naar de graansilo's. En het stro? Dat werd door 'pressers' (balenpersen) tot 'botten' (strobalen) geperst en met de tractor en aanhangwagen naar huis gebracht. Marc De Cocker wist me te vertellen dat tegenwoordig zo'n cirkelvormige baal zelfs bijna driehonderd kilo weegt! Uiteraard konden deze balen niet meer op het schelft worden gestapeld. De schelftdeur bleef voortaan gesloten en verloor stilaan haar bestaansreden.

Latere verbouwingen aan en van oudere boerderijen maakten komaf met de ast, de astzolder en de schelftdeur. Voor schuren in nieuwbouw werden uiteraard geen schelft of schelftdeur meer voorzien. Zo verdween eens te meer één van die typische bezienswaardigheden uit ons agrarisch verleden. Binnen enkele jaren kunnen we ons waarschijnlijk enkel nog in Bokrijk gaan vergapen aan boerderijen met ast, eest en schelft. Of als je echt eens niet weet waar naar toe, is het 'Agri-musée' in Rochehaut-sur-Semois (Bouillon) zeker de moeite en de verplaatsing waard (www.agrimuse.be).

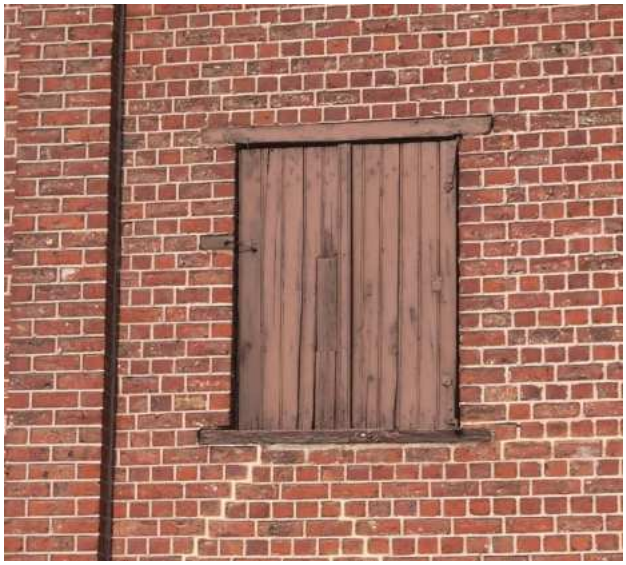

► **Fonteinstraat** © WILLY DE SMEDT

De bizarre dood van soldaat Louis Steylemans

PATRICK PRAET

► **Dit bidprentje (met Engelse boordtekst) werd vermoedelijk uitgedeeld naar aanleiding van de begrafenis van Louis Steylemans in Chelmsford**
HEEMKRING OKEGEM

Tijdens de Eerste Wereldoorlog kregen heel wat Belgische soldaten de kans om over het Kanaal van hun verwondingen te herstellen. Er was in Groot-Brittannië immers niet alleen het medeleven met *'poor little Belgium'*, ook de verbinding met de Engelse hospitalen was door de nabijheid van Folkestone en Dover heel wat gemakkelijker dan met soortgelijke ziekenhuizen in het Franse hinterland. Zo gebeurde het dat de licht gekwetste Karel Lodewijk (Louis) Steylemans (1893-1915) in het militair hospitaal van Chelmsford (Essex) terechtkwam. De Okegemnaar had namelijk tijdens de Eerste Slag om de IJzer op 20 oktober 1914 een verwonding aan de hand opgelopen. Op de foto in de *Mededelingen* van 2014 zien we hem met zijn arm in een verband.[9] We stelden ons toen reeds de vraag hoe deze op het eerste gezicht vrij ongevaarlijke kwetsuur kon leiden tot zijn dood op 9 april 1915. Zijn onverwacht overlijden in het *Hylands Auxiliary Military Hospital* was ook voor het verplegend personeel zodanig verrassend dat een intern onderzoek werd ingesteld. De website van de gemeente Chelmsford waar Louis overleed, bracht sindsdien opheldering. [10] We geven een reconstructie van de feiten.

Louis Steylemans kwam op 14 november 1914 aan in het *Hylands Hospital* in Chelmsford. Zijn medisch rapport spreekt van verwondingen aan de hand als gevolg van een granaatscherf. Vooral een van zijn vingers was er erg aan waardoor de dokters een amputatie overwogen. Toch wou men afwachten of de wonde niet vanzelf zou genezen. Daarom stuurde men hem naar het *House of Prayer*, een religieuze instelling voor herstellende soldaten, in het nabijgelegen Pleshey. Aangezien Steylemans eind januari 1915 met een aanslepende koorts sukkelde, controleerden de zusters zijn toestand regelmatig door een thermometer in zijn mond te stoppen. En hier moet het fout gelopen zijn. Al dan niet per ongeluk heeft Steylemans op de koortsthermometer gebeten waardoor een stuk in zijn lichaam terecht kwam. Toen de verpleegsters hem hiervoor een uitbrander gaven werd dit naar verluidt door de Okegemnaar weggelachen. Hij zelf leek er zich weinig zorgen over te maken. Maar begin februari ontwikkelde Steylemans een droge hoest die op de duur uitmondde in het opgeven van bloed. Hij kreeg ook pijn in zijn borst en de bijhorende koorts begon zodanig op te lopen dat hij begon te ijlen. Het leidde tot zijn dood op 9 april 1915.

Een autopsie wees uit dat Steylemans achter zijn luchtpijp een abces had ontwikkeld. Deze was beginnen te ontsteken en had gezorgd voor een bloedvergiftiging. De conclusie van het medisch rapport was dat Steylemans, die bij de verpleegsters bekend stond als een grapjas, bewust de thermometer had stuk gebeten. De hoofdverpleegster bevestigde dit met *'Yes, he was only a boy'*. Bewust of onbewust, Steylemans moet in zijn laatste uren heel wat pijn hebben geleden. De Okegemnaar werd in de morgen van 13 april met alle militaire eer begraven op het *Chelmsford Borough Cemetery* waar hij een Belgische militaire grafsteen kreeg.

In 1914-15 werden in Chelmsford honderden Belgen verzorgd. Het totaal aantal landgenoten dat in Groot-Brittannië kon revalideren, loopt in de duizenden. De meesten keerden nog tijdens de oorlog terug naar het front. Een goede driehonderd mannen kwamen nooit meer terug naar België. Zij liggen nu begraven op 89 verschillende begraafplaatsen in Groot-Brittannië. Vaak rustten zij op burgerlijke begraafplaatsen. Omdat de Britse autoriteiten er van uitgingen dat de Belgen allemaal katholiek waren, was er voor hen immers geen plaats op de kerkhoven rond de anglicaanse kerken.[11]

[9] H. BRANTEGEM. *Okegemse soldaten gesneuveld tijdens de Eerste Wereldoorlog*. In *Mededelingen Heemkring Okegem*, 2014, nr. 1-2, p. 10-12.
[10] http://www.chelmsfordwarmemorial.co.uk/first-world-war/chelmsford/b-steylemans-karel-louis-joseph.html
[11] http://www.1418fotograven.com/nl/08vk/begin.htm

Okegem behoort tot één parochie Ninove

In de loop van de geschiedenis zijn er talrijke wijzigingen geweest in de dekenale en parochiale structuur van het bisdom Gent. Zo behoorde Okegem tot 1573 tot de dekenij Geraardsbergen, van 1573 tot 1596 tot de dekenij Ninove-Halle en van 1597 tot 1625 tot de dekenij Aalst. Van 1625 tot 1845 ressorteerde Okegem onder de dekenij Geraardsbergen. In 1845 richtte de Gentse bisschop de dekenij Ninove terug op waartoe Okegem sindsdien behoorde. Maar vanaf 15 augustus 2016 bestaat het dekenaat Ninove niet meer. Alle oude parochies van Groot-Ninove zijn nu als één nieuwe parochie bij het dekenaat Aalst gevoegd waarvan Marc Verwaeren sinds 2014 deken is.

De tijd van de volle kerken is al een tijdje voorbij, vele dorpspastoors werden niet meer vervangen, het aantal missen werd de laatste jaren stelselmatig afgebouwd. Het zal niemand ontgaan zijn… In het kader van de recente dekenale hervorming van het bisdom Gent besloten vicaris Albert Van de Kerckhove en bisschop Luc van Looy om ook de dekenij Ninove aan te pakken. Deken Michel Bekaert kon op pensioen gaan en men dacht aan Alexander Vandaele als opvolger, niet meer als deken maar als parochiepriester van Ninove en zijn veertien oude parochies. Michel Bekaert, tot dit jaar parochieadministrator van Okegem, werd op 30 mei 2016 benoemd tot lid van de dekenale equipe van het nieuwe dekenaat Aalst, parochieadministrator Sint-Anna van Aalst, en parochievicaris van de parochies verbonden aan de deken.

► **Alexander Vandaele legt de eed af als nieuwe priester van Ninove** EMD | NIEUWSBLAD.BE

Michel Bekaert werd geboren te Gent op 29 juli 1940 uit een gezin van acht kinderen. Op 4 juni 1966 werd hij tot priester gewijd. Hij werd onderpastoor in achtereenvolgens Herdersem (1967), Aalst Sint-Jozef (1973) en Aalst Sint-Anna (1980). In 1988 werd hij tot pastoor benoemd in Denderhoutem en in 2002 ook in Welle. Op 11 februari 2007 werd hij deken te Ninove. Door de pensionering van Alfons Callebaut, pastoor te Okegem, verzorgde Bekaert vanaf oktober 2014 de kerkdiensten te Okegem. Ter gelegenheid van zijn vijftigjarig priesterjubileum nam hij op zondag 26 juni 2016 afscheid van zijn parochianen van Ninove. Michel Bekaert was dus twee jaar pastoor te Okegem en tien jaar deken te Ninove. Hij vierde een laatste maal de eucharistie te Okegem op 9 oktober 2016. De parochianen werden nadien uitgenodigd op een receptie in de pastorij waar ze persoonlijk afscheid konden nemen van de deken.

Alexander Vandaele, afkomstig uit Ressegem, is dus nu de nieuwe pastoor van Ninove. Hij studeerde oorspronkelijk af als industrieel ingenieur maar vond pas daarna zijn ware roeping. Hij werd in 2008 tot priester gewijd. Met zijn zesendertig lentes is hij de op één na jongste priester van Oost-Vlaanderen. Na zijn studies ging hij voor twee jaar naar Parijs waar hij in een plaatselijke parochiekerk de andere priesters meehielp. De laatste zes jaar was hij medepastoor in Brakel en godsdienstleraar in het Sint-Aloysiuscollege in Ninove. Op 30 mei 2016 werd hij door de bisschop benoemd als pastoor te Ninove. Vandaele kreeg van de bisschop de opdracht om alle parochies in Ninove om te vormen tot één grote parochie die deel zal uitmaken van het nieuwe dekenaat Aalst. In deze nieuwe context is er plaats voor één parochiekerk en enkele andere kerken die kunnen gebruikt worden door en voor de christenen. Samen met medepastoor Roger Cosyns zal hij binnenkort nog de enige pastoor zijn van Ninove en aldus ook de diensten te Okegem verzorgen.

Alexander Vandaele werd officieel aangesteld als nieuwe priester van Ninove op 16 oktober 2016 om 15 uur in de Abdijkerk te Ninove. Na de viering kon iedereen het glas heffen tijdens een receptie in het Instituut H.H. Harten.

Renovatiewerken en nieuwbouw school

Er zijn reeds verschillende jaren renovatiewerken aan de gang op de school, maar dit jaar valt het vooral op door de uitvoering van het masterplan 2015-2016.

Het begon reeds een zeventiental jaren geleden toen Wim Beeckman directeur werd van de school. De infrastructuur was op dat ogenblik verouderd en niet meer conform met de huidige normen van de inspectie. Het schoolbestuur stelde in 2000 een architectenbureau aan (De Vloed) om een dossier van renovatie en nieuwbouw in te dienen bij Agion, het agentschap voor investeringen in onderwijs. Op 9 juli 2001 kwam dit dossier bij Agion op de officiële wachtlijst. Agion liet weten dat er een wachttijd van vier jaar was om de subsidiëring van 70 % te verkrijgen. Men kreeg wel de toelating om tijdens de wachttijd een aantal verkorte procedures uit te voeren. Zo werd in 2003 het dak onder handen genomen voor een kostprijs van 107.701 €, deels gedragen door de overheid en uit de eigen schoolkas.[12]

► **12 juli 2016: Afbraak WC's en Chiro lokaal**

© MARLEEN STAMMELEER

In 2005-2006 werd de renovatie van het klooster aangepakt. Er kwamen nieuwe elektriciteit, nieuwe vloerbekleding en schilderwerken. Ook de burelen werden heringericht. Deze werken werden uitgevoerd door het personeel van de school en de oudervereniging. De kostprijs bedroeg 19.010 €.

In 2007 was het de beurt aan de gevelwerken en de isolatie. Er werden nieuwe gevelstenen en een nieuw aluminium buitenschrijnwerk geplaatst. De kostprijs bedroeg 243.384 €. Door vrijwilligers werd in hetzelfde jaar voor een kostprijs van 2.190 € de keuken op punt gezet.

Het overige buitenschrijnwerk werd vervangen in 2008 en het klaslokaal van het vierde leerjaar werd uitgebreid (kostprijs: 156.563 €). Bij nog een ander dossier werden in 2013 op de eerste verdieping alle vloeren uitgebroken en vervangen, er kwamen nieuwe binnendeuren evenals plakwerken. Een jaar later waren de vloeren op de benedenverdieping aan de beurt.

In 2015 werd het masterplan goedgekeurd en zo werd de elektriciteit volledig vernieuwd, er kwamen akoestische verlaagde plafonds, een nieuwe centrale verwarming, een nooduitgang, en de containerklas en het oude berglokaal werden afgebroken. De speelplaats werd helemaal opengebroken en er kwam een nieuwbouw met nieuw sanitair, stookplaats en poetslokaal. Daarnaast komen er ook een klaslokaal voor het zesde leerjaar, een nieuw afdak, een nieuwe speelplaats, twee digitale borden, een speelweide en een speeltuin,. In alle klassen worden nieuwe wandkasten, internetverbinding en beamers voorzien. De totale kostprijs van de renovatie en nieuwbouwwerken bedraagt 2,1 miljoen €. De werken zullen klaar zijn eind 2016.

[12] In de uitgaven voor de gebouwen komt de Vlaamse overheid telkens voor 70% tussenbeide. De overige 30% wordt door de school gedragen.

In de toekomst zijn er reeds plannen om op de binnenkoer van het klooster een nieuwe polyvalente zaal te bouwen (de voorziene kostprijs is 600.000 €). Er wordt daarvoor nog naar de nodige sponsors gezocht want het budget hiervoor ontbreekt voorlopig.

Op vrijdag 18 november 2016 had de inhuldiging van het gerenoveerde schoolgebouw voor de leerlingen plaats. Op het programma stond een welkomwoord door directeur Wim Beeckman en een bezinningsmoment met priester Alexander Vandaele. Deze zegende de kruisjes die in de klassen worden opgehangen. Tenslotte was er een boomplanting met een kleine toespraak door directeur Karel Lobijn over de symbolische betekenis van dit gebeuren.

► **18 november 2016: de nieuwe schoolgebouwen met de 'schoolboom' in het midden**
© MARLEEN STAMMELEER

De zaterdag 19 november 2016 had de inhuldigingsplechtigheid voor de genodigden plaats. Om 15 uur had een academische zitting plaats in de parochiekerk te Okegem. De talrijke genodigden werden verwelkomd en diocesaan inspecteur Hein Van Renterghem onderstreepte in zijn speech het belang van de dorpsschool.

Karel Lobijn had het nadien over het logo van de school als symbool van groeikracht, uniciteit, verbondenheid en geluk. Wim Beeckman gaf in zijn uiteenzetting een overzicht van de bouwhistoriek van de school. Tenslotte was er een rondleiding in de schoolgebouwen en een receptie.

Uitgelezen

PATRICK PRAET

► *Kaartenboek van de Ninoofse abdij*

Wie de geschiedenis van Okegem tijdens het ancien régime wil bestuderen kan niet naast de norbertijnerabdij van Ninove kijken. Nochtans was het tot voor kort voor de onderzoeker niet eenvoudig om zich een nauwkeurig beeld te vormen van abdijgronden in de omliggende dorpen. Niet alleen waren de kaarten met haar eigendommen tijdens de Franse revolutie helemaal verspreid geraakt, ook het ontbreken van één Caertenboeck met een overzicht van alle percelen, gronden, hoven, molens en woningen – in vele andere abdijen bestond dit wel – vormde vaak een obstakel. Landmeter Judocus De Deken was tijdens de 18de eeuw wel aan een algemene cartering van het onroerend goed van de abdij begonnen, maar door zijn dood in 1755 was dit nooit afgerond.

Meer dan 250 jaar later kan Judocus De Deken op zijn twee oren slapen. Historicus Jaak Ockeley slaagde er namelijk in om alle kaarten met de bezittingen van de abdij in één uitgave te verzamelen. **Kaarten van de abdij van Ninove (1616-1781)** werd een indrukwekkend en luxueus boekdeel met alle bekende goederenkaarten die tijdens de 17de en 18de eeuw werden gemaakt. Alle kaarten werden gekoppeld aan de inventaris van de goederen die Judocus De Deken tijdens het midden van 18de eeuw optekende . Op die manier krijgt de lezer een bijna panoramisch zicht van het rijke bezit van de abdij. Alles samen was dit goed voor meer dan 2.200 ha bouwland, weiden en bossen, met daarnaast ook nog een twintigtal pachthoeven, vijf wind- en watermolens en tien huizen. De meeste bezittingen bevonden zich in Ninove zelf of in de dorpen errond, maar het bezit strekte zich ook uit tot het zuiden van Gent (Dikkelvenne) en Henegouwen (Arquennes en Saintes).

Kaarten van de abdij van Ninove (1616-1781) is meer dan een pronkboek voor op de salontafel. Zowel voor de professionele historicus als voor de geschiedenisliefhebber vormt de uitgave een handig naslagwerk van de abdijdomeinkaarten die momenteel verspreid liggen in het Rijksarchief van Gent, het Aartsbisschoppelijk archief in Mechelen en het archief van de Parkabdij in Heverlee. Ook voor de lokale onderzoeker is het boekwerk bijzonder interessant. Een vergelijking met bijvoorbeeld de Ferrariskaarten (ca. 1775) of de Popp-kaarten (ca. 1860) laat toe om de bezitsstructuur van een dorp of een familie te reconstrueren. Doordat de toenmalige landmeters toen nog echte tekenaars waren, komen we via hun illustraties ook te weten hoe verloren gegane dorpskernen, kerken, kastelen, molens of huizen er vroeger uitzagen.

Kaarten van de abdij van Ninove 1616-1781 is een uitgave van het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen, telt 392 blz. met talrijke illustraties en kost 45 euro (excl. verzendingskosten). Meer info: www.oost-vlaanderen.be

► *Gezinsreconstructie van de stad Ninove (16de eeuw-1802)*

Herman Van Isterdael en gezinsreconstructies... al enkele jaren blijkt dit een geslaagd huwelijk. Na de uitgaven over Okegem, Iddergem, Liedekerke en Denderleeuw zette Herman zijn schouders onder de gezinsreconstructie van Ninove, een initiatief dat door Guy Borighem was opgestart. Samen werkten ze jaren aan een overzicht van alle personen die in de parochieregisters van Ninove voorkomen.

Hermans expertise en zijn kennis van het oude schrift waren doorslaggevend om dit titanenwerk tot een goed einde te brengen. In hun gezinsreconstructie van Ninove geven Van Isterdael en Borighem alfabetisch per gezinshoofd een overzicht van alle gezinnen en families die in de Ninoofse regio werden geboren, huwden en/of stierven. Hun publicatie bezit veel meer dan alleen een genealogische waarde. De auteurs koppelden de gegevens

uit de parochieregisters en de registers van de burgerlijke stand aan andere bronnen zoals de aangiften van nalatenschap of staten van goed (1583-1796), de buitenpoorterslijsten van Geraardsbergen en Aalst en het penningkohier van Ninove (1572). De gebruiker vindt er bijgevolg informatie over de meest uiteenlopende aspecten van het sociale leven: onroerend bezit, beroepsstructuur, stedelijke en parochiale functies, geletterdheid, immigratie,... De uitgave leert immers dat Ninove een echte aantrekkingspool was voor personen uit de dichte en de verre omgeving. Ook voor Okegem is de gezinsreconstructie bijzonder interessant. In de nieuwe uitgave zijn er maar liefst 1250 verwijzingen naar Okegem.

De publicatie komt er kort na het overlijden van Guy Borighem dit jaar. Het resultaat is een meer dan vuistdik werk van 2200 bladzijden dat daarom in drie boekdelen wordt uitgegeven.

Deze publicatie bestaat enkel in een beperkte oplage. Zij is onder andere raadpleegbaar in het stadsarchief en de openbare bibliotheek van Ninove.

► *De 'vergeten' dwangarbeiders van de Groote Oorlog*

In de loop van 2016 verschijnen twee publicaties over de opgeëiste arbeiders uit Ninove en omgeving tijdens de Eerste Wereldoorlog. Tijdens de bezetting had het Duitse leger immers voortdurend nood aan goedkope arbeidskrachten. Nadat pogingen om arbeiders op vrijwillige basis aan te werven waren mislukt, werd beslist om over te schakelen naar een systeem van verplichte tewerkstelling. Eind 1916 kwam deze operatie op kruissnelheid . Naar schatting 120.000 arbeiders werden uit België weggevoerd om te werken bij de aanleg van Duitse verdedigingslinies of in de Duitse fabrieken. Uit het toenmalige kanton Ninove vertrokken bijna 1300 mannen naar werkkampen aan het front in West-Vlaanderen en het noordoosten van Frankrijk. Het zware labeur en het leven in de kampen maakten dat velen ter plaatse van ontbering en ziekte overleden. Wie op het einde van de oorlog terugkwam, was vaak fysisch en mentaal gebroken.

Over deze Zivil Arbeiter in het kanton Ninove schreven Georges Vande Winkel en Bart Merckaert een diepgaande studie. We krijgen er een beeld van de verschillende opeisingsgolven, de geografische en sociale afkomst van de dwangarbeiders, de impact van de deportatie op het dagelijkse leven, het transport naar en het verblijf in de werkkampen, de terugkeer en de moeizame rehabilitatie na de oorlog,...

Ook Okegem bleef niet gespaard van deze opeisingen. In totaal werden vanuit de gemeente een twintigtal mannen weggevoerd, vooral tijdens de eerste arrestatiegolf van 1916. In vergelijking met de andere gemeenten van het kanton Ninove was dit een vrij laag percentage van de bevolking: 1.54% terwijl het aandeel voor het ganse kanton 3.57% bedroeg.

De uitgave van Vande Winkel en Merckaert verschijnt onder de titel De opeising van arbeidskrachten in Zivil Arbeiter Bataillonen tijdens 'De Groote Oorlog' in het kanton Ninove in het decembernummer van Het Land Van Aalst. De studie wordt ook apart uitgeven en is voor 5 euro te verkrijgen in het Oud Stadhuis van Ninove.

De Ninoofse gedeporteerden van de Eerste Wereldoorlog inspireerden ook André Raes. Hij bundelde zijn opzoekingswerk over de opgeëisten in twee volumes. **Ninove & deelgemeenten 1914-1918. Zijn zonen opgeëist…, arbeiden…, overleden** bevat een overzicht van alle jongens uit het Ninoofse die tijdens hun opeising zijn overleden. Het tweede boek **Ninove 1914-1918. Weggevoerd om te arbeiden** besteedt aandacht aan alle opgeëisten van de stad Ninove. Beide werken worden in eigen beheer en in beperkte oplage uitgegeven. Ze kosten € 8 per deel en kunnen worden verkregen bij André Raes (0496 124928) of in het Oud Stadhuis.

► De Ninoofse Oorlogsgazet

Deze oorlogskrant over Ninove is intussen aan haar zevende nummer toe. In elk nummer belicht de krant een Ninoofse figuur die tijdens de oorlog een belangrijke rol heeft gespeeld. Zo kon de lezer reeds kennis maken met brouwersdochter Jeanne De Mont, militair geneesheer Albert Liessens, Duits zeppelincommandant Otto Van der Haegen, verpleegster-spion Pauline Vanden Berghe, soldaat-treinwachter Joseph Cieters en burgemeester Clément Behn. In het laatste nummer brengt de Oorlogsgazet de ganse groep van opgeëisten in herinnering. In deze gazet is er ook speciale aandacht voor Cyriel Cobbaert, één van de twintig Okegemnaars die in 1916 werden gedeporteerd.

De Ninoofse Oorlogsgazet kost 1 euro en is te verkrijgen in het Oud Stadhuis of in De Standaard Boekhandel.

Errata

Heemkring Okegem | Mededelingen | 2016 nr. 1 & 2

Blz. 14 Onderaan bij voetnoot 2:
*3 mei 1870 vervangen door **20 oktober 1902***
Blz. 21 Uit de oude schoenen doos:
*kleindochter van Maria Hendrika vervangen door kleindochter van **Joanna Catharina***

Uit de oude schoenendoos

*De **foto achteraan op de kaft** zien we het gezin*

Baeyens Henricus Cyrillus (° 28 mei 1879, Pamel)

x

Van de Perre Maria Delphina (° 26 mei 1883, Okegem)

Deze foto werd uitgeleend door hun kleindochter Marleen Baeyens. Zij plaatste ook de ingekleurde versie van deze foto op onze facebook site.

Eugenie, Henricus Cyrillus Baeyens, Emma (op de schoot), Alma, Suzanna, Maria Delphina Van de Perre en Romanus